

NÉPÜNK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

Az ötvennyolcadik század küszöbén

„Fin de siècle.” Korszakot jelentett ez valamikor. A XVIII. század végété volt olyan dekadens a francia társadalom, hogy ez a hanyatló korszak rányomta bélyegét az újabb világ kialakulására és utat adott a francia forradalom egész Európát átalakító eszméinek. Ez a századvégi dekadencia jut eszünkbe, amikor mi zsidók most egy századot kell temessünk. Akik a zsidó évszámokban valami „exotikus” keresnek, vagy találnak, azok nem is veszik észre talán, hogy a zsidó naptárak, újságok levelek dátumai milyen hatalmas változáson mennek át néhány nap múlva. Ma még 5699-et írunk, de néhány nap múlva, ahogy a Ros-Hasono elkövetkezik, nagyot változik ez a szám, mert nem csupán új évet, hanem új évszázadot is jelent. Az emberiség nagyra van vele, hogy a rendes időszámítás XX. századát írja. Nem tud betelni önmagának dicsőítésével, hogy a huszadik század mit is alkott? Mi nem vagyunk elragadtatva ettől a századtól, ettől a huszadik századtól, mert nem a rádiót látjuk, nem a repülőgépet és nem a precíz léghárító ágyut, a modern betonfedezéket és kitűnő gázárcot. Mi zsidók, ebben a büszke huszadik században a zsidó ÖTVENNYOLCADIK SZÁZAD virradását látjuk, amikor a nagyszerű kulturemberiség egy részének legnagyobb dicsőségére felégetett templomok üszkei jelzik a dicsőséget, halálra üldözött öregeket és csecsemőket, erdőkben bolyongó szerencsétlen zsidók ezreit, tengeren hanyódó terhes asszonyok síkolyát és ezernyi keserv között építendő zsidó otthon vajadását.

Ötvenhét század múlt el, mióta mi zsidók számoljuk a napokat és éveket. Olyan öregek vagyunk már, hogy valósággal agyon akarunk ütni bennünket, de mi nem vagyunk rokkantak és végelgyengülésben szenvedők, mi minden üldözés dacára fiatal és életerős nép vagyunk, akik ötvenhét század után, még annyi erővel rendelkezünk, hogy újra országot akarunk építeni. Egy ilyen öreg nép, egy fiatal országot.

Nekünk nincsen „fin de siècle”-ünk. Nálunk nincsen századvégi dekadencia. Nekünk csak azért lesz teletelhetetlen ez a századvégi év, mert talán egész történelmi létünk folyamán nem szenvedtünk annyit, mint ebben az elmúlt 5699-ik évben. De mintha méltó emléke lett volna ez a keserves esztendő. Nem tagadjuk, hogy az elmúlt évszázad sok tekintetben boldog időket is jelentett a zsidóság számára. Megértünk szép napokat is. Emancipáció és egyenjogúsítás, miért most keserves adót fizettünk. És busás uzsorakamatot. Az emberiség úgy véli, hogy meg kell fizessük azt, hogy egyideig jók voltak hozzánk. Ezért a legutóbbi évtized a zsidó történelem

„fin de siècle”-je lesz. Az üldözésnek, a szenvedésnek, a hajszoltságának és kétségbeesésnek századvége a mi ötvenhetedik századunk, keserves századvég fog most néhány nap múlva befejeződni.

Az ötezerhatszázadik esztendő küszöbén képzeljünk el milliós hadsereget, mely eldobálja hallatlan értékeit és rohan megverten a bizonytalanságba. Képzeljünk el folyamnyi könnyt és tengernyi vért — ez a mi történelmi visszapillantásunk egész sok évezredes mérlege. Meg a templomokban meggyalázott, uccdcon széjjeltépett, máglyákon felégett Szentírásunk, amely hallhatatlan és egyellen aktívánk, amelylyel újra nekiindulunk egy új évszázadnak.

Nem bucsuzunk fájo szívvel ettől a zsidó századtól, mert lemetői hangulatot érzünk magunk körül. Csak azt látjuk, hogy mintha egy rejtentő színjáték indult volna is volna ez a mi századvégünk, amelynél emberek százmilliói statisztálnak. Stilszerűbben a világ valamennyi Reinhardja sem képzelte volna el egy ilyen szá-

zad-vég bucsuztatót. Tizmilliók fegyverben, lövészárkok és a háboru és béke kérdése: hajszoltság. Lezárt határsorompók, pattanásig feszült idegek, döbbenet és az emberiség önmaga keresése. Szívdobogtató és kábító finálé. Végefélő jár a mi zsidó századunk és egy újnak hajnalát várjuk.

Pereg a mi zsidó homokóránk és naptárunk lapján évszázad fordul. 5700-at írunk nemsokára és áhítatosan, szívszorongva, de hittel és bizakodón készülünk a nagy ünnepekre. Ujra itt vannak a mi ünnepeink, de ez a roshasonoh nemsokára a „sono”-nak lesz a fordulója, hanem a „meo”-nak, a századnak is.

Nem bírnánk a megpróbáltatások himalájai nagyságu nyomását, ha nem hinnénk abban, hogy a most lezárt évszázad után egy boldogabb és jobb fog következni. Mi zsidók tudunk várni, az egyedek nem, a mi véges életünk nagyon fájo, hogy ennyire jutottunk, de a zsidó nép élni fog, mert nekünk égi reverzálisunk van arról, hogy örökké élni fogunk. Ebben az örökéletben való bizakodásban van a mi örök hitünk abban, hogy mulóban a rejtentő szenvedés korszaka és a bekövetkező 5700 év nemsokára századvégét jelenti, hanem korszakot is, amely csak jobb és boldogabb lehet. Ennek szilára hitében temeljük el az 5699-ik esztendőt...

A népszövetségi mandátumbizottság szerint:

A palesztinai zsidó bevándorlást nem szabad korlátozni

Szeptember 8-án kellene összeülni annak a népszövetségi tanácsnak Genfben, amely tárgyalná a Palesztina-bizottság jelentését az angolok Fehér Könyvével kapcsolatban. E pillanatban nem lehet tudni, hogy a feszült nemzetközi helyzetre való tekintettel összeül-e a népszövetségi tanács vagy sem. Ezzel kapcsolatban azonban most jelent meg a Népszövetség mandátum-bizottságának jelentése, amely igen jelentős dokumentuma annak, hogy semleges és pártatlan emberek is mennyire elítélik az angolok újabb Palesztina-politikáját. A bizottság négy tagja: professor William Rappard svájci, Asbeck holland, Dannewig asszony norvég és Pierre Orts belga delegátusok egyhangulag ama véleményüknek adnak kifejezést, hogy a Fehér Könyv nyílt megszegése a Palesztina mandátum előírásainak.

Ezek a delegátusok a hivatalos jegyzőkönyv mellett, a saját egyéni véleményüket is mellékelték részletes jegyzőkönyv formájában.

Van Asbeck holland delegátus véleménye szerint a zsidók palesztinai bevándorlását semmitékepen sem szabad korlátozni. Az 1939-es Fehér Könyvben foglalt

intézkedések megtagadják az 1922-es Fehér Könyvet. Az egész dokumentum zavaros, mert csak tíz év múlva akarja megszüntetni a mandátumot, de már most elmentmond a mandátum világos intézkedéseinek. A mandátum nem intézkedik a megszüntetéséről, s így arra kell következtetni, hogy mindaddig érvényben kell maradjon, amíg meg nem születik az egyetemes, alkotó és önmagát kormányozni tudó palesztinai nemzet.

Pierre Orts, aki a mandátumbizottság elnöke, belga delegátus, ama véleményének ad kifejezést, hogy senkinek követelheti a mandátum megszüntetését mindaddig, amíg nem ismerik az arabok a nemzeti türelmességet. Palesztinában annyira hiányzik az arabok körében a türelmesség szelleme, hogy indokoltá teszük a mandataris uralom folytatását.

A portugál Penha Garcia gróf, a francia Girand és az angol lord Hinkey kompromisszumos felfogást vallanak.

A Fehér Könyv elleni általános lesújtó kritika jó hatást kelt a világ zsidósága körében és a nagy világesemények sodrában is feltűnést keltett a nyugati közvélemény körében is.

Heller Miklós:

Látogatás egy angliai zsidó menekült munkatáborban amelynek saját temploma, kőser konyhája, kórháza, bankja és mozija van

Hetven menekült lakik egy-egy barakban és várja a kivándorlási lehetőséget

— A „Népünk” eredeti riportja —

London, 1939 augusztus-szeptember. Lehet, hogy sokan más véleményen lesznek és vannak, mint én vagyok. Talán nekem pechem volt és egészen más színben láttam a helyzetet. Lehet, hogy innaprontó leszek és elveszem a kedvűt a kontinens zsidó leányainak és arra szoruló asszonyainak a londoni és angliai szabaleányaitól, de hát ahhoz én összejöttem és beszéltem a helyzet-

Richborough a menekültek munkatáborára a tengerpart mellett

Az angol zsidóság adományából és a Baldwin alapa összegyűlt pénzből maguk a menekültek építették fel a richboroughi menekült tábor. A németországi és ausztriai koncentrációs táborokból kiszabadult férfiak, cseh menekültek és emigránsok találtak ideiglenes otthonra Richboroughban. Ez a kis falu a tenger mellett fekszik. A menekültek most kapták meg a területet megművelésre egész a tengerig. Richboroughnak nincs vasútállomása. Sandvichben kell leszállni a vonatról és innen autóbusszal lehet bemenni a faluba, amely a világháború idején katonákat látott vendügl. Beomlott, elhanyagolt barakokból állott a tábor, mielőtt a menekültek ideértek. Éppen vasárnap érkeztem Sandvichbe, semmi jármű nem volt, kénytelen voltam gyalog behatárolni a táborba Sandvichben keresztül.

Ez a város elég messze van Londontól. Gyorsvonalon három óra. Nekünk késésünk volt és több, mint négy óráig tartott az út. A vonat zsúfolva volt katonákkal egészen Dowerig és Folkestoneig. Fialat gyerekek voltak beöltözve a katonai munda. Újoncoknak néztek ki. Jökedvűen énekelték utaztat a számukra lefogalt számozott fülkékben. Nekünk „egyszerű civil, de fizető” utasoknak nem is volt helyünk. A kocskisérő azonban harmadosztályú jegyünkkel az első osztályba vitt. Itt sem volt hely. A folyosón kell meghuzódni Dowerig, amikor aztán ülőhelyet kaptunk. Az angol vonatokon nincsen II. osztály, csak első és harmadik. Viszont a III. osztály is éppen olyan kellemesen párnázott és kényelmes, mint az első osztály. A brittek szeretik a kényelmet. A kocsi tiszták és elegánsak. Valóban élvezet az angol vonaton utazni, csak hogy mérőgrágra a jegy. Különösen nekünk, akik egy fontért 1400 lejt fizetünk. A Charing Cross pályaudvarról indultunk el, ahol néhány órával azelőtt felrobbant a ruhatár. Az ir terroristák műve volt. Rettegetes dolgokat csináltak az irek Angliában, akárcsak az arab terroristák az Erecben. Csak hogy az irek lehetőleg vigyáznak arra, hogy emberlelben ne essen har, csupán az angol vagyonok megromlását célozzák a merényletekkel. A pályaudvar hemzsegett a detektívektől, megfigyeltem, hogy amikor valaki a ruhatárba csomagot akart elhelyezni, előbb minden egyes darabját megvizsgálták, nem-e rejtettek el bombát a bőröndben. Az angol vidék gyönyörű. Minden szép zöld, az utvonalon rengeteg sportlepet láttunk. A tennispályák mind füvesek.

ról, azok mind keserű szájjal nyilatkoztak az angliai életéről. Ez azonban most nem tartozik ide, csak éppen az előjáróban akartam róla említeni, mert riportjaim során ösztönösen akarom feltárni a menekült zsidók helyzetét a világ és hideg Angliában úgy, ahogy „én” láttam és ahogy „nekem” elmesélték.

A réteken hatalmas juhnyájak legeltek. Utközben a vasuton megismerkedtem két bécsi lány-

Hogy élnek a tábor lakói

A richboroughi „Kitchenere Camp”-nak (így hívják a tábor), pontosan 2800 lakója van. Eleintén voltak itt cseh és osztrák keresztény emigránsok, de ezek már elhelyezkedtek, most csak zsidó van a táborban, amelynek parancsnoka Mr. Mail, végtelen szimpátiuss angol ur. Itt lakik a táborban családjával együtt. Szép szöke felesége van és két aranyos fiacskája a tábor kedvencei. Mr. Mailnak külön barakja van.

HETVEN MENEKÜLT EGY BARAKBAN

— A lognehezebben az alvást szoktuk meg, — mondja G. Harry, a tábor egyik lakója. Hosszú éjjelen keresztül álmatlanul letrengtünk a különben kényelmes priesceken, hetvenen egy barakban mégis sok. Olyan emberek, akiknek kényelmes szőp otthonuk volt. De hát az már a múlté. Most dolgozunk és tanulunk, teljesen új életet kezdünk. Az én barakomban több orvos, ügyvéd, gyáros, kereskedő, sportember van. Mi itt mind németországiak vagyunk, többnyire erliniek. Most már megszoktuk, hiszen idősöve feléve vagyunk itt. Jobban megy az alvás is, azért éjszakánként mégis felsőhajának. Rendkívül sok nő ember van közöttünk. Hiányzik a feleség, hiányoznak a gyerekek. Elképzelhetetlen lelki állapotunkat, amikor nem tudjuk, mi van és mi lesz családtagjainkkal. Többeknek már itt a felesége Angliában, vasárnap délutánonként találkoznak, együtt lehetnek és aztán várják a következő vasárnapot. Mégis azt kell mondjuk, hogy boldogok vagyunk, hogy itt lehetünk azok után, amikor átélünk és végigszenvedtünk. Új élet előtt állunk.

2.800 ZSIDÓ A TABORBAN

Kisérőmmel végigmegyünk a táboron, amelynek 40 barakja van 70—70 lakóval. Vagyis 2800 zsidó ember él, dolgozik és tanul itt, készülő egy új, egy boldogabb életre, amelyet Erec Jiszroelban szeretnének befejezni.

Sétálunk a tábor területén. Egyszerűcsak valaki nekem ugrik, összecsokol. Jobban megnézem: Hausler, a bécsi Hakoah egykori híres futballistája. Előbb nem tud szóhoz jutni, aztán megrohan a kérdésekkel:

— Hogy kerültél ide, mi történt?

Megijedtem, hogy én is menekült lettem,

nyal. Az egyik ismert uszóbajnoknéje volt a Hakoahnak, a másik egy gazdag gyáros leánya. Az édesapja elhunyt még az Anschluss előtt. Az anyjával menekültek el Bécsből. Most szobalány Londonban, unokafivére van a táborban és azt jött meglátogatni. Az uszóbajnokné szintén szobalányi minőségben dolgozik London mellett. Két bátyja van a munkatáborban. Minden hónapban egyszer meglátogatja őket. A két kedves bécsi leány sok-sok szomorú történetet mondott el az angliai zsidó szabaleányok életéből. Erről majd legközelebb. Mar a sandvichi állomásnak más képe van, mint a többi angliai kis városoknak. A pályaudvaron élénk élet volt. Az emberekről messziről lerít, hogy menekültek, akik várnak valakire. Minket is vártak. Képzeltük volt a Németországból menekült sógorom öröme, amikor meglátott bennünket. Nem tudta, hova legyen örömben. Sandvichben keresztül értünk el a táborba. Végig a faluban mindenütt a tábor lakói. Sétálgattak, beszélgettek egymással. Visszagondoltak a hazájukra, a melyből olyan szomorú körülmények között kellett előjárnak. Mind Erec Jiszroelba vágytak. Vasárnap délután lévén, a táborban szünetelt a munka. A menekültek privátügyeiket intézték, látogatókat fogadtak, már akiknek látogatóik voltak. Többeknek már Angliában van a feleségük. Az asszonyok egyszer egy héten, vasárnap délután látogathatják meg a férjeiket. Ezek boldogan egymásbakarolva sétálnak le-lel és összebujva tervezgetnek. Az asszony egész héten dolgozik valamelyik angol családnál. Vasárnap délután kimenőt kap és jön a férjéhez.

megnyugtatom, hogy csak látogatóban vagyok. Elmesélt, hogy sokan vannak itt a régi Hakoahból. A tábornak egyszerű futballcsapata van. Játszottak is az angolokkal, de csak nézők nélkül, mert a tábor alapszabályaihoz tartozik, amit az angolok kikötöttek, hogy nem szabad Angliában pénzt keresni. Aztán jönnek a többi ismerősök, kézfogas, üdvözlések, nem tudok eleget beszélni. Már egész kis tömegben sétálunk tovább. Elkerülünk a templomhoz. Az egyik barakot átalakították „beth hamidrasa”. Az egyik barakjában szép lepel. Wormsból mentették ki. Kisérőm elmondja, hogy sok, széfer tajre van a táborban. A legbübbjét Mainzól, Wormsból mentették ki hősiessén. Minden este, reggel minjan van a templomban. Reggel két minjan is összejön, ugyanis a tábor két turnusban ábréd. Az egyik csoport felhétkor kell, a másik csoport félnyolckor. Mikor a templomhoz értünk, éppen imádkozni kezdtek. Mi is ott maradtunk. Csak elnéztem, hogy a német zsidók milyen szépen tudnak imádkozni. Az előimádkozónak gyönyörűen szarnyal a hangja. Németországban kántor volt, — most kőtíves a táborban.

AZ ORTODOX OSZTÁLY

A tábor 2800 lakója közül van 600 buzgó zsidó, akik csak ortodox kőser koszon élnek. Ennek a csoportnak külön konyhája van. Teljesen külön edényekkel és külön barakokban laknak. Az ember nem is hinné el, ha nem látja. Szegény menekültek, akik a számkivetésben is ragaszkodnak az ősi hithez. Megtartják a vallást. Ebben rejlik a mi erőnk, azért nem tudnak bennünket elpusztítani. Sajnos a koszt nagyon gyenge. Különösen gyenge a kőser koszt, mert sokkal nehezebb beszerezni. Lassan, — ha nehezen is, — de ezt is megszokják. Imádkozás után tovább sétálunk a táborban.

MINDENNAPO MOZIELODAS KIFÜNŐ FILMEKKEK

Az egyik angliai zsidó filmkirály jóvoltából a tábor teljesen díjmentesen kap új és jó filmeket, hirdőkat. Három naponként váltakozik a műsor. Mindig két filmet adnak, természetesen

(Folytatása a 11-ik oldalon)

Minden csak hazugság?

Ugy tanítottak bennünket, hogy létezik „a z s z m e.” Mindegy, hogy miért és mihez hiszünk rendületlenül, de ha Eszme, úgy azért érdemes meghalni a vérpadon is. Evezredéken keresztül igyekeztek beleverni — sokszor a szó legszorosabb értelmében „belevérni” — az emberek agyába, hogy nincsen értelme másnak, mint élni-halni egy meggyőződésért. Az eszméért, nagy „E”-vel vérben-kínban letrengeni is a leganyalibb élvezet.

Nem soroljuk fel ezeket az eszméket, hiteket. Csillagászati számokat kellene papírra vetni, ha összeszámálnánk, hogy kik és hányan halltak meg az „E s z m e r t.” Csak úgy luttában jegyezzük meg, hogy a történelmi időkben embermilliók haltak meg a hazáért, a hitükért, a császárért, az osztályukért, amelyben születtek, a szabadságért, vagy hogy egészen korabeli példákat vegyünk: a marxizmusért, vagy náciizmusért.

Az emberek hittek az eszmék örökkévalóságában és hallhatatlanságában. És ez: c hit meg kellett inogjon rövid 24 óra alatt. 170 millió oroszba azt igyekeztek belepantálni több, mint két évtized óta, hogy a kapitalista-fascizmus a legnagyobb ellenség, akik ellen küzdeni és meghalni a legnagyobb földi jó. Ugyanakkor 80 millió németet arra tanítottak, hogy: pusztuljon a szovjetideológia és amig egyellen marxista világ, addig boldogság meghalni a harcra, vagy az esetleges barrikádokon. És amikor legmagasabb volt a hipokrizisből felállított gula, akkor megláult egy kő és összeomlott az egész homokvár. Embertárs, tegnap még azt hihetted, hogy amit vezéreltek mondanak, az olyan sarkigazság, amelyen változtattak még az égi hatalmak sem tudnak. És kiderült, hogy nem sark; hanem sarki-gazság, amit nektek prézsmítáltak, amit hal-

latlan erőlyel igyekeztek „belevérni” buta lejetekbe.

Most itt állanak az emberek és azt kell lássák, hogy az „Eszme” nem is olyan véresen komoly dolog, mert egy megegyezés árán azt is lehet forgatni. De mert az emberi korlátoltság végtelen, azt fogja üvöltöteni a tömeg, hogy: tudja Stalin és Hitler, mit csinálnak. A tűz meg a víz egyesült és a tűz elalszik, a víz is elveszti színét és tisztaságát. De ezentul ne légy ember oly botor, hogy mindhalálig higgy abban, amit gyarló emberek kitalálnak. Lehet, hogy amiért ma meg akarsz halni, holnapra nevelés tárgya lesz. Talán még a hitét tudsz majd küzdeni, ha el akarják venni tőled, meg a hazáért, ahol élsz. Ezeket még nem kezdte ki annyira az idő. De az izmusok, ugyiltszik csak tákolmányok, amelyek egy papirrongyon levő alaiástól összeomolhatnak. Német náci és orosz proli, látod-e már, hogy mennyire hazugság minden? A Führeretek — akár vörös, akár barna — úgy vezet benneteket, ahogy akar. Legfeljebb csak kételyek merülhetnek fel benned, buta ember, hiszen azt sen tudod, hogy idők múltán nem-e lesz orosz fasiszta vezér, akiért halni akarsz és német ótágu vörös csillag, amiért küzdened kell.

Az emberiség repülőgépen már közel jár az óránkinti ezer kilométerhez, de lélekben — még gyermekcipőben jár. Bukdácsol, összerogy és tovább megy — még nem tanult meg járni.

Népilet Palesztinában

Néhány hónappal ezelőtt már történt egy népilet Palesztinában. Egy zsidó ember arra vállalkozott, hogy kémkedni fog az angol hatóságoknak, hogy mikor és hol jönnek be az illegálisok az országba. A zsidók megtudták. Nem sokáig úzte gyálatos mesterségét. Egy napon gyantulanul ment a tel-avivi utcán, amikor egy zajtalan revolverrel agyonlőtték. A „gyilkos” elmenekült, de nem is kutatták. A hollesztet elvitték, csendben eltemették. Napirendre tértek felette.

Most újabb népiletről hoznak hírt a lapok. A bukaresi nagy napilap, az „Evenimentul” írta meg először a másik nép-

itéletet, amelyet Palesztinában hozott a népharag.

Moise Jachinson, chisineui eredetű zsidó, aki sokáig a Cuvántul Evreesc szerkesztője volt és egy bukaresi szervezetben tevékenykedett, vállalkozott arra, hogy az egyik illegális transzportot ő fogja irányítani a hajón. El is indult a hajó, amely a sokat emlegetett „Astir” volt. Ezen a hajón sok rémséges eset történt. Sok és hajmeresztő levelet hozott erről az utról Erdélybe is a pósta azoktól, akik ott voltak a hajón. Különösen a vezető ellen merültek fel súlyos panaszok, mert megszorította az utasokat, nem akart enni adni, csak annak, aki külön hozta az ételt és minden értékű tárgyaitól és pénzüktől megfosztotta az utasokat. A hajón levő nőkket erőszakoskodott és amikor nem akartak szót fogadni neki, akkor a legbrutálisabb módon kínozza a férfiakat és a nőket.

Ott a tengeren, a kétségbeesés szelén nem tudtak elégtételt venni maguknak a szerencsétlen menekültek és mindazok, akik rábízták magukat erre a szadista banditára. De, amikor a hajó megérkezett Tel-Avivba, akkor megrohanták az agyonkínzott, sokszor hajóárbóchoz kötött szerencsétlenek és a szó legszorosabb értelmében agyonverték Jachinsont. Az bizonyos, hogy érhető volt ez a felháborodás, mert egy kártékony és mindenre kapható besszarabiai gonosztevőt pusztítottak el vele, akire nem lehet büszke az a csoport, amely egyik vezérének tudta Jachinsont.

A palesztinai népharag egészségesen nyilvánul meg és a kártékony dudákat kiirtja a köréből. Jachinson neve lehet a legerősebb érv azok szemében, akik gyűlölik a terrort és gyűlölik a terroristákat, akik ellejejtik, hogy szerencsétlen zsidó nőkket szemben nem alkalmazhatunk olyan eszközöket, amely a Csekában, vagy a Gestapóban lehet divatos, de nem egy zsidó közületben. Jachinson agyonveretése Tel-Avivban nem hoz dicsőséget a zsidóságra, de kellett a zsidó nép továbbfejődése és egészséges élete érdekében.

Teschen

Ha szójátékot idejéit élénk, akkor így kezdenék ezt a cikket: tess en idejelyelni, hölgyeim és uraim, hogy mily

KISS ARNOLD:

A király előtt

Reb Tanche Kremenitz évek hosszú során át a Felvidék egyik kicsiny tót városkájában lakott, szegény ember volt, valami hegyi falepnel volt alkalmaszva, sokat fáradozott, dolgozott hejnalól késő estig.

A zsidó hitközségnek nem vitte valami nagy tisztégre, hétköznapi másod-templomfelügyelő volt, amely tisztég mindig a község snorrrejtire szállt s Reb Tanche Kremenitz mindig tisztellettéljes hódolattal nézett föl a község aszerjeire, a rasekóra, a tüvekóra, a chevra elnökre, meg a többi nagyhatalmakra, akiknek joguk volt lármázni a kőlban és görömbáskodni a hitközség alkalmazotjaira.

Aztán lassanként egyre bátrabban emelte föl a szemét Reb Tanche Kremenitz a templomban. Kezde észrevenni, hogy milyen kopottak a híres kile templomban a szőnyegek, milyen elhagyott az Isten háza, alig vetődik be husz, harminc ember szombatontként, kezdte figyelni a kapacitásokat, azoknak olyan szük markut volt adakozásában, hogy még az is alig fért be a nadrag-zselükbe, ahol azt örökké elrejtve tartotték. Megfigyelte a nagy híres rabbiust, szegény, a legremekbőb oratóiokat tartotta a néhány közönyös balbóznak, akik mindig csak azt lesték, mikor lesz vége a beszédnek? A főkántor ur hátról-hétre kétségbeesett rikoltozásokkal igyekezett elragadni a kised publikumát s kapott érte hono-

rálumkőpen egynehány bömbőlő skajachot — észrevette Reb Tanche Kremenitz, hogy itt az állék hangadó és nagyhatalmu potentátorra, aki gorombán tud kiabálni a samesszel és hasrány hangon rendelkezni a templomban — törpe nagyhatalmak a fűszeres kreizlerájok és állástalan ügynökségek tájairól, mindenki rabbi és hitközségi elnök, dönt, rendelkezik, itélkezik, kritizál és kiabál és érvényesül.

Reb Tanche Kremenitz, a vedlett-kabátú, halkszavu és félénk jővevény az egyik szombatn aztán az utolsó padból fölvonult a templom középső hajójába, a rákövetkező szombatn már az első padba ült, rá egy szombatn aztán az elsőjáról székek egyikére telepedett. Senkise akadályozta meg benne.

Az egyik szombatn aztán fölemelte a hangját, tíz óra volt már s még nem kezdte meg a főkántor az isteniszót — Reb Tanche Kremenitz odakiáltott neki felbődült méltatlankodással:

— Haszt ein lang Leben gehat, Worum fangen sie nicht an? A templom közönsége fölfigyelt a goromba, erélyes hangra. A szemek fölragyogtak: — E graber Jüng! — mondták kedvveléssel, — der passt zu uns. Reb Tanche Kremenitz mind hangosabb lett. Szombatról-szombatra többet kritizált. Kritizálta a főbbi ur beszédét: Zu wenig fisch — mondta egyszer. — Zu wenig filozofisch — mondta máskor. Goromba volt a főkántor urhoz:

rék gyermekek és meholnap segítőiársat lesznek epjuknak a kenyérkeresetben.

7.

GÖNSZ HERMANN, AKI ISMÉT HITKÖZSÉGI TITKÁR, RABBI TEENDŐKET IS VEGEZ

A munkácsi rebbe sohasem szónokolt olyan tónusban, ahogy azt az askenádi riválitások megszokták. Nem prédikált úgy, ahogy a sablon szerint ezt hozzászokottak bennünket. Ez nem akar kritika lenni, inkább nézzük azt, hogy ki volt az, aki ezt a hiányt pótolta a hosszú évtizedek alatt. Ősz jó megjelenésű, nagy tudású és rendkívül jó akaratú férfi, akinek neve Günsz Hermann. Ő a munkácsi hitközség főtitkára. Rendkívül tudását, mély vallásosságát mindenütt elismerik ugyanarra, hogy rabbiteendőket is végezhetne. Sőt, végez is. Amikor egy-egy világi reprezentáció kellett, vagy magyar szónoklat, akkor ott állott Günsz Hermann, aki jó tollforgató, de nagyon jó szónok is. Eppen az utóbbi hónapokban volt többször alkalom arra, hogy ezt a képességet bebizonyítsa. Így többek között a kárpátaljai harcok során esett Löwinger Lajos katona felett tartott gyászbeszédét, amely nagy hatást váltott ki a megjelent katonai és polgári előkelőségek előtt is.

Günsz Hermann főtitkár-rabbi szintén egyik értékes és jellegzetes egyénisége Munkácsnak, az a típus, aki posszibilis tudott lenni minden irányban és megfelelt még a legextrémebbeknek is. Vele bezárt a sor, amelyről írt akarunk. Ha csak nem említjük még meg dr. Fried Sándort, aki tüzettséget volt és a cseh impérium alatt exponált magyarpárti, aki még a százeves uralkodónak ma is alelnök és akit még Fekésházy Zoltán alispán is megdicsért. Ahogy dr. Péter Zoltán a magyar sportélet és színvonal fenntartása tekintetében dolgozott értékes, még Ormos Ede városi főmérnök, aki mint a magyar ösüklő túzóltok parancsnoka játszott szerepet.

Figurák, akiket majd megítél és megír a későbbi történetíró. Ma azonban sors és kortársa ismeri erőnyelket, néha hibáikat is, de így érthető és így értékelhető valamennyien.

8.

SEGITSGÉ! Eppen ezekben a napokban, mikor nehéz szívvel újra átgondolom az egykori köztársaság zsidóságának mai drámáját, a genfi cionista kongresszuson is elhangzott a cseh-morva protektorátus cionista delegátusának tolmácsolásában egy tragikus eseményről nyilatkozat, amely óvatosságot, megfontoltságot, mély gondolatokat tárt fel. Ittassuk ide ezt a nyilatkozatot:

„A cseh-morva protektorátus cionistáinak nevében tolmácsoljuk a cionista mozgalomhoz és szervezethez való hűségünk és hozzájárulásunk kijelentését. Emlékeztetjük önöket arra, hogy mi azon időkből, midőn a zsidó sors nyomása nem nehezedett közvetlenül valamennyiünkre, kipróbált cionista szervezet felett rendelkezünk, amelynek Palesztina felépítéséért való teljesítményei állandóan fokozódtak. Ugyan személyiségeket adtunk a jövőknek, akiknek neve nem a legrosszabb hangzású, hanem ifjúságunk kolonizációját létesített, amelyekre büszkék vagyunk és ma is rendelkezünk a fiataloknak nagy tartaléka felett, akik nem a mai helyzetűl üzelve, hanem cionista nevelésük folytán kopogtatnak Palesztina kapuján. Az ifjúság zárt sorai mögött állnak azonban a cionista középosztály, intellektuelek, kereskedők, művészek, de sok kézműves és mezőgazda is, akiket keserű önszempregényes kínok, hogy miért nem léptek az előző években már a cionista beteljesítés útjára.

Mindazon emberek objektív és komoly helyzetét az jellemzi, hogy rövidesen minden körülmények között ki kell vándorolniuk. Leük szubjektív szükségése azonban az aliját kívánja. Nem állnak többé

Olaszon és jól élkezhet Herschkovits orth. kóser pensiójában BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet (bejárat Strada Soarelui 7).

Önök előtt, mint propagandisták, jegyzők, vagy gyűjtők, hanem, mint emberek, akik megostromolják a jisiv kapuit. Az ő megbízásukból kérjük mi, a protektorátus delegátusai a cionista mozgalom segítségét az alijához és Palesztinába való belleszkedéshez. Mi nem menekülünk tervszerűen és fejtellenül. Nem jövünk egészen üres kezekkel. Nem jövünk cionista iskolázottság nélkül, hanem, mint olyan fegyelmzett cionista elem, amely kész fokozni a jisiv építő és teremtő erőit. Önmagunkat ellenőrző és önszervező intézményeket akarunk teremteni Erec Jiszraelenben, hogy alijánk ne jusson zsákutcába. Reméljük, hogy a cionista mozgalom nem fogja megtagadni tőlünk szimpátiáját, úgy, ahogy mi is a cionista eszme mögött állunk annak legnehezebb óráiban.”

Zsidó menekültyomor Sanghaiban

Hirt adott róla lapunk is, hogy a sanghaji hatóságok megtiltották a menekülteknek, — akik most érkeznek Európából, — hogy partra szálljanak. Különösen a nemzetközi negyedben tilják az utolsó bevándorlást. A sanghaji hatóságokhoz kérvényt nyújtott be az ottani hitközség, hogy ezt a drasztikus intézkedést fűgesszék fel annál is inkább, mert tizenöt hajó van most uton, amelyek menekült-rakományukat Sanghaiban akarják partra tenni.

SANGHAI ALKONYA

A kínai-japán háború ezt az egykor oly élénk forgalmu világvárosot nagyon visszavetette a fejlődésben. Amit „élet”-nek nevezünk, az arra a két koncessziós területre zsufoldók össze, amelyet japán csapatok vesznek körül. Ezek a rendkívül szűk területeken él sok ezer kínai menekült s, akik a nagy birodalom minden részéből érkeztek ide, hogy menedéket találjanak. Rettenő helyszüke van. Aki leheli, az rendkívül nagy bért fizet. Több családot zsufoldók össze egyetlen szobába, amely egyidejűleg lakószoba, konyha és hálószoba. Vannak sokan olyanok, akik csavargó módjára élhetnek czeken a területeken és ezek a boldogabbak.

Sanghai 1939-ben. A koncessziós területek szélein száma-sátrak vannak, amelyekben a hadizsúnákból érkez z menekültek húzódnak meg. Gyakran megtörténik, hogy forró nyári napokon kigyulladnak ezek a sátrak és lángok martaléka lesz a sok számaputri. Az elmulni nyáron nem volt hét, amikor el ne égett volna több száz ilyen sátor, amely természetesen számtalan emberoldozatot is követelt.

TIZEZER ZSIDÓ MENEKÜLT

Ilyen nyomor között kell élni tizen német zsidó menekült is.

Most 1939 augusztusában több, mint tízezerre növekedett a számuk az év májusában csak 8.800 volt még. A „China Press” ama felelmének ad kifejezést, hogy ez a tízezernyi szám rövid néhány hónap alatt a kétszeresére fog emelkedni. Miből élnek ezek az emberek? Azok az összegek, amelyek a német menekültek segélyezéséhez szükséges, már régen túlhaladják az összeget, amely a segélybiztosítók rendelkezésére áll.

Sanghaiban körülbelül 40.000 külföldi él. Ebből 20.000 az orosz, akik nagyon szegényes körülmények között élnek, 2000 német, 1500 francia, 800 angol. A többiek portugálok, amerikaiak, olaszok és a többi népek íjai. Ezek a külföldiek, amíg kevés emigráns él ott, nagyon nagyvonalúan segítik őket. Amikor azonban a bevándorlás napról-napra jobban nőtt a közép-európai menekültekkel, ez a segélyforrás mind lassabban csörgedezett.

A segélyszöbízottság évente 40-50.000 kínai dollárt gyűjt. Ez az alap szolgál arra, hogy menekült kinalak és külföldieket segítsen. Ezt az alap támogatják az összes külföldi kereskedők és megőnemberek, akikhez a zsidó menekültek is fordulnak. Sajnos, való tény, hogyha ez az összeg zárólag a zsidókat segítené, akkor is csak alig negyedrése annak az összegnek, amely szükségeltetik. Nemrégiben egy kimutatást küldtek, amely szerint havonta több, mint 200.000 dollár van szük-

Az egész nyilatkozat egy S.O.S. kiáltás. Mentés-tek meg lelkeinket! Vajon sikerülni fog-e? Felvidék, Kárpátalja, Cseh és Morva protektorátus... milyen megpróbáltatások várnak még az itélő zsidóságra?...

Nem tudunk, de ne is akarjunk felelni erre a nyugtalanító kérdésre.

Munkács és a többi városok, egyidőre búcsút mondtak nektek. Az ég legyen veletek. Legyen könnyebb sorsotok kárpátaljai zsidó testvérek, akik megérdemelték már a sorsot, hogy nyugodtabb és boldog napokat éretek meg, hogy legyen a zsidóságnak ez a része mentes minden megpróbáltatástól. Hiszen megbűnhődtek a mulat és a jövőnéd is...

ség a zsidó menekültek felségítésére. Ezzel szemben a bevételi források mindinkább kimerülnek. Sok pénz köldenek Angliából és Amerikából, de a lakásnyomoron és munkanélküliségen nem tudnak segíteni. Nagyon sok menekült a házalókereskedlemre veti magát, hogy ehen ne haljon, de legiőbbje hajótörést szenved. Elkergetik őket az ajtók elől.

A SANGHAI-I MENEKÜLTNEGYEDBEN NAGY JÁRVÁNYOK DULNAK

A nagy forrássággal egyidejűleg fellépnek a fő-megjárványok is. A zsidó menekültek tömeggyűléseiben helyezték el, Ezek a helyeken semmitől sem egészségügyi berendezést nem csináltak.

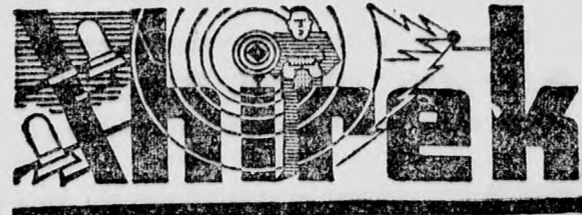
Sokan közülük nem ismerik a trópusi viszonyokat és nem oktatják őket a preventív intézkedésre és nem is készítették elő a higiénikus berendezéseket. Május óta a zsidó menekült-táborban rettenő sarlach-járvány dühöng, amely napról-napra erősödik. A „China Press” szerint május 7-ike óta több, mint ötszáz eset volt. A sanghaji városi tanács nagy erőfeszítéseket tesz, hogy megőssze és ha lehet, megakadályozza a járvány terjedését. Az uccákon állandóan cirkulálnak a Vörös-Kereszt autói, amelynek személyzete szisztematikusan védőoltással látják el a lakosokat. Felénk atól is, hogy kolerajárvány is kitörhet. A vérhas is nagyon grasszál. Meleg van és trópusi nedvesség.

A legiőbb zsidó menekült a japánok által megszállott nemzetközi negyedben lakik. Ez túl van a hídon, amely a határt képezi. Mivel ezen a területen nem akarnak a régi lakók tartózkodni, mert nagy a háborus veszély, ezért sok helyen nagy házak váltak lakatlanná. Itt folytak le a nagy összecsapások annak idején, amikor kitört a japán-kínai háború. Vannak itt széjjelölt épületek, leégettek és a nagy pusztítás egyéb jelei.

Hallatlan nagy nyomor, járványok, lakásbíány, éhség uralkodik és minden egyéb kiserő jelensége a háborúnak. Ezt találják ott a sanghaji menekültek. Ez a nemrég még oly kedves és barátságos város most egészen más képet mutat. A gazdasági élet romokban hever a háború óta, legiőbbször élelmiszerhiány is uralkodik és még az ország belsőfőll érkező menekültvonatokat is fogadni kell és a kínai szerencsétleneket is ellátni. Ezért kétszeresen kínos a német menekültek helyzete.

Talán nem szerencsétlen, hogy Sanghai bezártá kapuit a menekültek elől, mert kintlón, meghalni járványoktól és fedél nélkül élni, nem érdemes a meghozott tízezer kilométer utazni a tengereken. Ezért jó volna fel is hagyni Sanghaiban. — de hova menjen a szerencsétlen európai zsidó, hova? Ezért kellene ezerszeresen is — Palesztina, mint szabad bevándorlási terület.

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye Pensienyara KATZ BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6. Parter, în dosul Teatrului Regina Maria la Podul Senatului. TELEFON 5,43.05.

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8. Telefon: 24-40

Naptár 5699

Péntek: Elul 17, szeptember 1. Szombat: Elul 18, szept. 2. — 3-4. Heti szidra: כ"ה תמוז. Heti halhora: חנוכה. Szombat kezdete: üzlet bezárás 6.48 gyertyagyújtás 6.58 Istentisztelet kezdete 7.08 Szombat befejezése 8.04

Nekünk már rég hadat üzentek!

Veszed-e észre zsidó polgártárs, hogy mennyi minden történi napjainkban? Eszre kell vened, mert hiszen nem tudsz egyetlen lépést sem tenni anélkül, hogy szembe ne találkozzál a nagy és ádáz ellenséggel, az antiszemizmussal.

Most, amikor a szó legszorosabb értelmében katonák milliói néznek farkasszemet egymással és hajszalon függ a béke vagy háború sorsa, akkor te zsidó polgártárs, reméltem látod, hogy a legkeményebb harc elindult. Olvasd csak el a Führer heilytetéseit, Hess Rudolfnak legutóbbi nyilatkozatát. Azt mondja, hogy a zsidók érdeke a háború. Az angolok és a zsidóké. És te polgártárs azért akarsz háborút, mert a zsidók uralma végétért Németországban. Érted ezt testvér? Tudunkkal arról van szó, hogy a német „életér” olyan éhes, hogy újabb állanokat akar lenyelni. Egyelőre helet felé indult és Ausztria, meg Csehszlovákia után most Lengyelországot akarja fellalni. És mert ezt a brit birodalom, meg a franciák, meg az amerikaiak nem akarják tétlenül nézni, a maguk érdekében szemelőtt való tartása mellett, akkor Hess ur azt mondja, hogy a zsidók uszítanak. Tehát csak mi zsidók akarjuk azt, hogy Hitler ne uralkodjék az öt világrészen. A többi népek már boldogan elvetnék magukat a német katonai fölénynek és erőszaknak, csak mi zsidók vagyunk ennek akadályozói. Ilyen hallatlan brutáltsággal követnek el erőszakot a német vezetők a józan logikan, amely a birodalom határain belül régen megszűnt irányító faktor lenni!

Nem is akarjuk és nem is szabad az emberiség zömét oly borzítónak tartani, hogy ezt az örület elhinnék. Szerintünk inkább az az igazság, hogy nekünk, szegény, szerencsétlen zsidóknak unisono üzent hadat az egész emberiség.

Mert mitis volna egyéb az, mint hadüzenet, hogy a palesztinai partok mentén nem csupán azon a bizonyos nemzetközi jog szerint fennálló három mérföldön van brit felségég, hanem a brit hajók ráüzeltelének minden hajóra, amely meg akarja közelíteni szerencsétlen menekültekkel megrakodottan a palesztinai partokat. Nekünk loatlanok küli hadsereg és ország nélküli, kergeltett, üzött és hajszolt zsidóknak már hadat üzent a

büszke brit hajóhad. Mi már „hadiállapotban” vagyunk velük. Meg hadiállapot az is, hogy egy legiővőbb gyarmatra sem mehetünk, de az Egyesült Államok kapui is zártak szerencsétlenségünk előtt a „zsidóháború” már réges-rég folyamában van.

A láma azt mondotta, — mi már régen nem hiszünk zsidó és nemzsidó között különbség. Mi azt hirdettük eddig is, hogy van, Csak nem jutnak ki a hírek és talán nem oly élesen látható, mint más országokban. De Stalin és Hitler szövetsége után nem lehetetlen, hogy terjedni fog az antiszemizmus a szovjetben. Mert a mi hagyományos szerencsétlenségünkhöz tartozik az is, hogy előbb fog nagyga lenni a „buták szocializmusa” Oroszországban, mint az „okosaké” Németországban.

Hess Rudolf angol-zsidó machinációjának tartja a mai helyzetét. Mily szerencse, hogy ebből a gaz frazeológiából kihagyja már a „bolsevista-zsidó” kifejezést. Mintha most már nekik jól is fogna a kommunizmus, amely ellen az egész világot harcbahívták. Ilyen hazugságra, ilyen szédítésre és az emberek hallatlan butaságára és korlátoltságára van felépítve a nemzeti szocializmus minden tézise. Es ami a legszörnyűbb, el is hiszik az ember-százmilliók, hogy ez a sok hazugság még valami alappal is bír. Mi régen tudjuk, hogy adatazokat vagyunk, ártatlan, szerencsétlen áldozatok, akik csak egyért fohászodhatunk: hogy bár felnyitná már az Örökkévaló a vakon járó embermilliók szemét és tisztán látnák, hogy életükkel és halálukkal milyen könnyelműen játszanak a világtörténelem legnagyobb gengeszterei.

— LAPUNK LEGKOZELEBBI UNNEPI SZÁMA 1. hó 13-án, szerdán, Erev Ros-Hasonokor jelenik meg.

— Az iskolás gyereket meghűléstől óvja a DIANA sőborszesz bedörzsölés.

— ELJEGYZÉS. — Schlesinger Klára (Carei) és Gottdiener Sándor (Kassa) jegyesek. (M. k. é. h.)

— A ZSIDÓ DIÁKOK VILÁGKONFERENCIÁJA GENFBEN. (Genf.) Tizenyolc ország képviselőinek jelenlétében augusztus 20-án nyílt meg Genfben a zsidó főiskolai diákság első világkonferenciája. A Zsidó Világkongresszus nevében Rigner, a zsidó ifjúsági kongresszus nevében Jaques Jefroykin és az amerikai küldöttség nevében Kiepec professzor üdvözölték a konferenciát. Több nemzetközi diákszervezet üdvözölte írásban a konferenciát. Samuel Segall nagyszabásu referátumot tartott a zsidó diákság világszövetségének munkaságáról a különböző európai államokban. Ismertette a szakmai átképzés kérdését és hálás szavakban emlékezett meg a Georges Bonnet francia külügyminiszter vezetésével sikerült a zsidó diákság világszövetségének számos, hazájukból elűldözött zsidó diákok Franciaországban a földművelésében elhelyezni.

Az ardeali zsidók találkozóhelye BERKOVITSNE (Oradeáról) orth. kóser étterme (a baia-marei rabbi hechsere) BUCUREȘTI, Str. Lipsanului 7. Telefon: 462-91. Soecet hátamögött. Postavamma szemben.

Megmérgezhető-e a szervezet egyszerű ételekkel is?

Igen! Ha a gyomor nem emészt rendszeren, ha a máj nem működik rendszeren. Mert tudvalevő az, hogy minden megévelt étel emésztése alatt mérges anyagok is választódnak ki, amelyeket főleg a máj és vese hivatott méregteleníteni. Ha ezek megbetegszenek, akkor állandóan a szervezetben egy abnormális mérgeledakodás képződik, salakok, savak, meszesedések formájában, amelyek rendkívüli rombolásokat idéznek elő később szervezetünkben.

A világhírű amerikai Gastro D. gyógy-szer, amely ma már a gyomorbetegségek közkincsévé vált, főleg az emésztő szervekre bír rendkívüli hatással, normális állapotot teremt és a már fennálló gyomor, bél, epe, vese és májbetegedéseknél a legkiűnőbb eredményeket érték el vele.

Gastro D. kapható gyógyszertárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 135 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszer-tárában, București, Calea Victoriei 124.

— TEL-AVIV VÁROSÁNAK UJKOLCSONE. Tel-Aviv városi tanácsa néhány hónappal ezelőtt nagyarányu városrendezési tervet készített, amelynek költségeinek fedezésére 670.000 fontos kölcsön felvételét határozták el. A kölcsönt egy londoni zsidó bankcsoport folyósítja. A kölcsönből elsősorban csatornázási munkálatokat, közműveket építenek Tel-Aviv új városrészeiben, amelynél több, mint ezer munkást fognak foglalkoztatni. A kölcsönt a palesztinai kormány engedélyezte és így már a közeli hetekben kibocsájtják.

Ma már mindenki cipőszükségletét Hofm István cipőszalonjában szerzi be! Oradea, Parcul Traian 1. Dívat- és suőgycipészel

— A timisoarai nyilvánosjogu zsidó líceum I. osztályába a felvételi vizsgálat szeptember hó 4-én lesz. A herkedelmi liceum V. osztályába a felvételi vizsgálat szeptember hó 5-én kezdődik. Az összes többi osztályokban, a leánygimnáziumban is, a beiratások augusztus 25-én indulnak meg.

A vidéki tanulók a legelőnyösebben A KÓSER FIUINTERNATUSABAN helyezhetők el. Prospektust kívánatra küld az igazgatóság (Timisoara, I. Blvd. Diacovici Loga 3.)

— AZ ARGENTIN KULUGYMINISZTER A MENEKÜLTEK BEVÁNDORLÁSA ELLEN. Az argentin parlamenten nagy vita volt a közép-európai menekültek bevándorlásának megakadályozására hozandó intézkedések ügyében. Padilla földművelésügyi miniszter kijelentette, hogy a kormány által hozandó korlátozó intézkedések csak átmeneti jellegűek és hogy ő maga barátja a bevándorlásnak. Ezzel szemben Cantillo külügyminiszter kifejtette, hogy a bevándorlás semmiesítse sem kerülhetnek ki a „nem kívánatos elemek” és menekültek közül, akiket más államok fajt, vagy politikai okokból kitűldöznek. A bevándorlás szabályozására gazdasági terv és új telepítési törvény kidolgozását tartja szükségesnek.

Ezüst

menorák, gyertyatartók, serlegek, evőeszközök, templomi kezgyszerek bármilyen művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:
„TACAMUL“
ezüsttáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

— EGY GYAKORLOTT MÉSÁROS ÉS HENTES-SEGÉDET azonnalra felvesz Rosenfeld Maier, Brasov, str. Biserica Romana 25.

— 500 EZER FONTOT ENGEDÉLYEZTEK A PROTEKTORÁTUSBELI ZSIDÓ VAGYONOK PALESTINÁBA VALÓ ÁTMENTÉSÉRE. Hivatalosan jelentik, hogy a csehszlovákiai menekült kezeségi alapja 425 ezer fontsterlinget bocsát a Jewish Agency rendelkezésére a protektorátusbeli zsidó vagyonok Palesztinába való átmentésére. Ez az összeg megfelel annak az 500 ezer fontnak, amelyet már régebben engedélyeztek a palesztinai zsidó kivándorlás finanszírozására, de amelyet, mint ismeretes, mindeztől nem fizettek ki. Annak idején beszámoltunk arról, hogy 1939 januárjában a csehszlovák kormány és a Jewish Agency között egyezség jött létre 2500 csehszlovákiai zsidó palesztinai kivándorlásának kérdésében. A cseh nemzeti bank kötelezettséget vállalt arra vonatkozólag, hogy az angol kormány által Csehszlovákiának ajándékozott négy millió fontos menekült segélyezési hozzájárulásából 500 ezer fontot fog kiutalni a Jewish Agencynek. Ezt a félmillió fontot a cseh nemzeti bank számlájára valóban ki is fizették a londoni Lloyds Bank-nál. Ezen összeg lefizetése után semmilyen akadály nem állt annak útjában, hogy a cseh kormány és a Jewish Agency közötti megállapodás érvénybe lépjen. Azonban március 15-ikén bekövetkezett Prága megszállása és ekkor az angol kormány zárolta együtt a többi összegekkel ezt a 425 ezer fontot is, amelyet a Lloyd Banknál fizettek le. Ez a körülmény igen sok, már Palesztinába vándorolt cseh zsidót hozott nehéz helyzetbe, annál is inkább, mert ezek a zsidó csehszlovákiai lakosok lefizették a cseh nemzeti banknál meglévő vagyonukat azzal, hogy a londoni bank majd visszatéríti nekik ezeket az összegeket fontokban. Hosszas tárgyalások után, a Jewish Agencynek sikerült kiharcolnia azt, hogy az angol pénzügyminisztérium kivonja a zár alól a Jewish Agencynek engedélyezett félmillió fontot. Ugyanakkor elérte az Agency azt is, hogy a prágai hatóságok kiutalják a Lloyd banknál a cseh zsidók által Csehszlovákia befizetett összegeket.

— FORGALMAS HELYEN, jömeneteli pékiüzem, 3 kemencével, teljes berendezéssel, engross és detail üzlettel kiadó, esetleg házilag együtt eladó. Értekezni Kohn Móránál Oradea, Str. Take Ionescu 37.

**Egészségét veszélyeztető Nátház-Grippa-
Védekezzen!** Használja mosakodásánál állandóan a
Senlaslo fertőtlenítő toalett-
szappant, megóvja egészségét!

— KIADÓ EGY LÉPCSŐHÁZI FELJÁRATU komplett garzon-lakás (szoba, előszoba, fürdőszoba) november 1-re. Érdeklődni: Wasserstrom Sándor, Oradea, str. Miron Pompiliu 8.

— A MAGYARORSZÁGI ORTHODOXIA ÉS A ZSIDÓKÉRDÉS. (Budapest.) A budapesti orthodox központi iroda S. Káhn Frankl elnöklele alatt tartotta meg rendes félévi közgyűlését, amelyen első ízben vettek részt a kárpátaljai zsidóság képviselői is, Herman Schönberger és Oszkár Fried személyében. Az elnök örömeinek adott kifejezést Kárpátaljának az anyaországhoz történt visszacsatolása fölött. Az iroda foglalkozott azokkal a nehéz problémákkal, amelyek az orthodoxiára a zsidótörvényből kifolyólag hárultak. Határozati javaslatot fogadtak el, amely szerint az orthodoxia egész lelkesedésével vesz részt a magyar zsidóság őszire tervezett nagy társadalmi segélyakciójában. A konferencia hosszabb időt szentelt az ifjuság kérdésének is. Végül megvitatták azt a katasztrófális helyzetet, amelybe a felvidéki zsidóság jutott az ipari engedélyek százával való megvonása következtében. A központi iroda ama reményének adott kifejezést, hogy a kormány a legutolsó pillanatban meg fogja találni a módját annak, hogy ne semmisítse meg több ezer hazafias és szorgalmas ember létfenntartási lehetőségét.

— HÁZASSÁG. — Feldmann Mózes aradi borkereskedő Berkovits Zoltán szatmári bornagykereskedő leányával, Freiduvál f. hó 5-én Szatmáron (Str. Tepes Voda 4.) tartja egybekelési ünnepélyét.

— AZ ILLEGÁLIS PALESTINAI BEVÁNDORLÁS MÓDJÁ. Az illegális bevándorlás új formát öltött, amióta az angolok szorosabbnak vonták a kört a tengerparton és lefoglalnak minden hajót, amelyek certifikátok nélküli utasokat hoznak az országba. Jó, hogy ezek az illegálisokat szállító hajók meglehetősen rozogák. De így rozoga állapotban is bizonyos értéket képviselnek és a hajóstársaságoknak semmi kedvük rá, hogy ez az érték kicsusszék a zsebükből. Végeredményében az illegálisok lapos erszénye adja meg az árat a kockázatnak, amit a társaságok a szállításukkal vállalnak. Hogy a hajók lefoglalásának veszedelmétől menekedjenek, a társaságok új módszerhez folyamodtak. A tenger olyan pontján állanak meg, mely nem tartozik a mandatárius hatalom felségjoga alá és ott szépen dereglyére rakják utasaikat. Amikor az angol őrség felbukkan, csak dereglyéket foglalhat le. A hajóra nem teheti a kezét. A dereglye olcsóbb, kevésbé terheli meg az utasokat, mint a hajó és ráadásul a hajóskapitány sem kerül rendőrkézre. A módszer kitűnően bevált. Egy héten kereken ezer emberrel szaporodott ilyen módon Palesztina zsidó lakossága.

— KOZÉPISKOLÁS DIÁKOK ÉS HIVATALNOKOK részére magán lecke-órákat és csoportos tanítást nyújt angol, héber- és német nyelvben kedvezményesen. Weisz Kálmán, Oradea, str. Take Ionescu 36. szám.

Budapestre utazók figyelmébe

Orth. kóser penzió Budapest központjában
Andrássy-ut 43 szám

Modern kényelemmel befendezett ragyogó tiszta szobák folyóvízzel - Kivántra diétás konyha.

Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:
Friedman Józsefné

Kármel penzió (Andrássy-ut 43)
Te efon 12-89-67

— ZSIDÓ ORVOSOK GENFI VILÁGKONGRESSZUSA. (Genf.) A Genfben ülésezett zsidó orvosok világkongresszióján több, mint 30 delegátus vett részt Angliából, Palesztinából, Lengyelországból, Belgiumból, Romániából, Magyarországból, Franciaországból és más államokból. A palesztinai orvosok szövetségének elnöke, dr. Schermann részletes beszámolót tartott a zsidó orvosok nehéz helyzetéről. Rámutatott arra, hogy több ország zsidóellenes törvénykezése teljesen lehetetlenné tette a zsidó orvosok foglalkozásának szabad gyakorlását. Akciót követelt az orvosok palesztinai bevándorlásának növelésére, mert ez az egyetlen ország, amely lehetőséget nyújthat arra, hogy az orvosok foglalkozásukat gyakorolhassák, vagy szükség esetén átképzésben részesüljenek. Alapos és igen nagy érdeklődést kiváltó referátumot tartott a zsidó orvosok helyzetéről a világ összes országában dr. Julius Bruckus, aki rámutatott arra, hogy az 50 ezer zsidó orvos közül az utolsó években több, mint tízezer veszítette el megélhetési lehetőségét. Referátumokat tartott még dr. Plaschkes (Palesztina) és dr. Wulmenn (Lengyelország.) A konferencia a palesztinai természetes gyógyhelyek kérdésével és az ország különböző részeinek klimatikus gyógyhelyekké való kiépítésének kérdésével is foglalkozott.

— EMELKEDETT A PALESTINAI KORMÁNY BEVÉTELE. A kormány bevételre 424 ezer fontot tettek ki júniusban. Ez a jelentős emelkedés a korábbi hónapok átlagosan 360—370 ezer font között mozgó bevételeivel szemben. A vámbevételek csökkenése tovább tart. Viszont a többi bevételek egyre emelkednek. Áprilisban például csak 143 ezer fontot tettek ki, júniusban pedig elérték a 263 ezer fontot. A kormány állandó deficitet dolgozik a zavargások óta. Előbb felemészítette a korábbi években tartalékoltt bevételeit, később szubvenciót vett fel a londoni kormánytól. A tavaly félmillió fontot, ebben az évben 2 milliót. A deficit kérdése nemrégiben a londoni parlamentben is szóba került. Egyes képviselők felhívnyortgatták, hogy Palesztina lakossága nemcsak rendszert, hanem pénzügyi szempontból is állandó gondok forrása. Ennek odiumát azonban korántsem szabad a zsidókra hárítani. A zsidó bevándorlás és építő munka már 1931-ben egyensúlyba hozta Palesztina büdzsét, 1932-től kezdve éppen sággal jelentős többleteket biztosított. Az összkiadások 2.516.391 font összegével szemben 1932—1933-ban például 3.015.917 font volt a bevétel. 1933—1934-ben 2 millió 704.856 fonttal szemben 3.985.493 font. 1934—1935-ben 3.230.010 fonttal szemben éppen sággal 5.452.633 font. Sőt még az 1935—1936 évben is 4.236.201 font kiadásával szemben 5.770.456 volt a bevételek végösszege. Pénzügyi szempontból is szembeszökő érdeke Angliának, hogy rendet teremtsen az országban és Palesztina kapuinak szélesre tárásával elősegítse a zsidó építő munka minél gyorsabb ütemű folytatását.

A genfi kongresszus lényege:

Fegyverrelis készek tovább építeni Palesztinát a világ cionistái

Weizman Chaim maradt a világszervezet elnöke. A XXI. világekongresszus meghirdette a teljes ellenállást az angol Fehér Könyvvel szemben

Sokan vannak a cionista világban, a kik eleve helytelenítették ennek a kongresszusnak összehívását éppen a rendkívüli időkre való tekintettel, amely nagyon borús és bizonytalanra tette az európai horizontot. A cionista világszervezet intézői azonban úgy vélték, hogy kell legyen egy fórum, ahol a zsidóság világig kiálthatja nagy tájadmát. A tiltakozást kell kihangsúlyozza a Fehér Könyv ellen és általában az angol politika rosszindulatával szemben. Külön szerencsétlensége a palesztinai országépítés eme instrumentumának, amelyet kongresszusnak nevezünk, hogy azokban a napokban, amikor a legtöbb kis és nagy európai állam mozgósított, kevés figyelem jutott a genfi kongresszus számára, még a világ zsidósága részéről is. A világlapok oldalait olyan nagy és történelmi jelentőségű események foglalták el, hogy a zsidó tájadmak genfi kiharsogása csak apró epizódként tűnhetett fel.

Meglepetést nem kellett a kongresszus. Ahogy előre várni lehetett, nagy beszédek hangzottak el, de szilárd irány és tetterős, céltudatos új utkeresés nem következett be. Feltűnő, hogy a palesztinai munkások vezetői olyan programpontra vettek fel, amelyek erősen hasonlítanak azokra a politikai célokra, amelyeket eddig elvendenek tartottak. Egy évvel ezelőtt az illegális bevándorlás lehetőségein még mosolyogtak, ma komoly és céltudatos zsidó utnak tudták be. A zsidó önvédelem erőteljes kihangsúlyozása is vezérelv volt a kongresszuson, sőt még arról is beszéltek, ami eddig komoly formában fel sem vetődött, hogy a zsidóságnak legyenek hajói, sőt egész flottáról is szó esett.

Nagyon lehangoló volt viszont az, hogy az amerikai zsidóság már nem érti meg az európai zsidóság keserveit és a palesztinai zsidóság mélyeséges tájadmát és küzdelmének lényegét. Silver rabbi beszédén ez vonult át vezérlőnként, viszont amikor adakozásról van szó, akkor mégis ők vették elő a 250.000 dollárról szóló csekket a Keren Kajemet részére.

Ha össze akarjuk foglalni az egész kongresszus lényegét, akkor megállapíthatjuk, hogy az: semmi újat nem hozott. Sem szavakban, sem tettekben, sem jövődöbéli célkitűzésekben. Ellenben felismerték az illegális bevándorlás szükségességét, a zsidó harcias alakulatok kiépítését és mindazt, ami a zsidó állam felé vezető utnak nélkülözhetetlen attribútuma.

Semmi lényeges változás nincsen. A cionista építés munkája tovább folyik a Fehér Könyv dacára és ellenére. Weizmann dr. és vezérkara halad az uton, amelyet elkezdtek és amely csak azért nem a helyes, mert erőtlen és végső célja nincs erőteljesen körvonaloza. Tulságosan angolbarát s nagyon lekötöztette a brit világpolitikának. Azt hittük, hogy a Fehér Könyv elleni tiltakozás vehemensebb és lendületesebb lesz. Viszont az sem kétsé-

ges, hogy könnyű szerrel szembezállani a brit világhatalommal nem lehet, bár Shertok élesen kikelt azok ellen, akik szerint a zsidó nép túl gyenge ahhoz, hogy harcra szálljon a „brit oroszánál.” Ez defétlismus — mondotta — Shertok. Bizony defétlismus, mondjuk mi is. Csak erőt és len-

A palesztinai munkásság az illegális bevándorlás folytatásáért

A bizottsági üléseken, amelyek napokon keresztül tartottak, meghozták a kongresszus határozatait, amelyek a palesztinai kérdést minden komplexumára kiterjedtek. Rapid tempóban dolgoztak, mert a világpolitikai helyzetre való tekintettel, csaknem egy héttel előbb fejeződött be a kongresszus, mint ahogy kontemplálták. A kongresszust hat bizottságra osztották fel. Ezek a gazdasági és költségvetési, az ipari és kereskedelmi, a telepítési, a munkaügyi, a társadalom-segély és hajózási tevékenység, a szervezés és propaganda, a kultúra-nevelés és ifjusági kérdések, valamint az alija és hachsara-bizottságok. A bizottságok rendkívüli intenzív munkát fejtettek ki, hogy megtanácskozzák anyagukat és hogy a kongresszus zárlőülésére idejekorán be tudják terjeszteni a javaslatokat, sőt e cél elérésére, a bizottságok kebeléből külön albizottságokat küldtek ki.

A kongresszus vasárnapi plenáris ülésén Brodetsky professzor, az executive politikai osztály vezetője tartott beszédet és mérsékletet ajánlott a harci eszközök megválasztásában az angol közigazgatással szemben. Helyeselték azt, hogy a londoni és jeruzsálemi irodákon kívül, Washingtonban is létesítsen képviselőlet az executive. Javasolta a „non-cooperation” kérdésének alapos kivizsgálását. De őrizkedni kell attól, hogy a hirt tuleszítse a zsidóságot. A Fehér Könyv politikája azért van halálra ítéve, mert nem lehet keresztülvinni ezt egy olyan országban, ahol a gazdasági erők 99 százaléka a zsidók kezében van. A legokosabb, ha gazdasági pozíciókat megerősítjük és a világ népeit felvilágosítjuk arról, hogy az angolok kormánya — és nem maga az angol nép — mennyire elárulta a cionista eszmét.

Berl Locker, a munkásfrakció egyik vezetője felhívást intézett a zsidó világhoz, hogy álljon készen a legvégső áldozatra is. Minden eszközzel igyekezni fogunk kijátszani a bevándorlás megszigorítását és végső ellenállást tanúsítani mindazokkal a hatalmakkal szemben, amelyek a zsidó nemzeti oltont meg akarják semmisíteni.

Berl Katzeinelson, a „Davar” főszerkesztője, a palesztinai munkásság másik vezére kijelentette, hogy az illegális bevándorlást minden eszközzel támogatni fogják.

Dr. B. Mossinson (Klal A.): A Fehér Könyv nélküly minden törvényes alapot, éppen ezért a jisiv nem fogja elvetni ma-

dületet kell mutatni a zsidóságnak. Minden áron bevinni legalább még egy félmillió zsidót az országba. Földet venni, amennyit lehet. A terrora szervezett önvédelemmel felelni. Erőteljes hadsereget felállítani és a zsidóság önmaga védje és biztosítsa a közbiztonságot. Ha mindezt keresztülviszi és megvalósítja a cionista világ, akkor bizonyos, hogy a zsidó állam állani fog minden angol és arab machináció ellenére.

A genfi napok gyorsan véget értek. Nem voltak „nagy” napok, nem jelent korszakot, nem jelent egyebet, mint egy „halk sikoly”-t abban a retentő nagy izgalomban, amelyben a világ összes népei vannak. Olyan izgalmas, zürzavaros időket élünk, hogy a mi nagy zsidó tragédiánk, — sajnos — „eltörpül” a nagyobb kérdések komplexumában.

A kongresszus főbb mozzanatairól és határozatairól az alábbiakban számolunk be:

gát rendelkezéseinek. Nem mi vagyunk azok, akik megszegjük a törvényt, hanem a Fehér Könyv kezdeményezőt voltak azok. Számunkra minden bevándorlás törvényes, még akkor is, ha a kormány azt illegálisnak tekinti.

VEGET VETNI AZ ÖNMEGTARTÓZTATÁSNAK

Meir Grossmann (Állampárt): Fel kell vetnünk ezen a kongresszuson a felelősség kérdését. A lojalitás eddigi politikája tulzottnak és károsnak bizonyult. Weizmann el akarta kerülni az arabokkal és az angol kormányval való összeülkőzésnek a pillanatát, ám ez a harc egy olyan pillanatban vált elkerülhetetlenné, amidőn mi nem vagyunk feltegyverkezve. Ha Weizmann politikája csődöt is mondott, nem mondott csődöt a cionizmus. Legfőbb kötelesség új utakat, új embereket és új eszközöket keresni: cselekvő harc Palesztinában, az összes zsidó erők mozgósítása a galutában és a zsidók militarizálása Palesztinában. Véget kell vetnünk az önmegtartóztatásnak. Ezt követnie kell a non cooperation-nak: meg kell szakítanunk a kapcsolatokat a törvénytelen kormányzattal. Az egész világban meg kell szervezni a zsidó katonai háttvédelmet, fel kell állítanunk a zsidó ifjuság sorozási lajstromát. A kongresszust illeti meg a döntés joga.

David Remez (munkáspárti) óva int a szavak pusztá tüzijátékától és kérdi Grossmann, hogy milyen erők segítségével akarja keresztülvinni Palesztinában ezeket a nagy dolgokat.

A HARCOT VÁLASZTJUK...
Rabbi Meir Berlin (Mizrachi): Válaszut előtt állunk: Földadni a cionizmust vagy harcolni? Mi a harcot választjuk. Ma már csak úgy tudjuk felépíteni Erec Jisraelt, ha szembezállunk az országban uralkodó ellenséges erőkkel.

MINEL TOBB EMBERT...
Ben Gurion programja a bevándorlás maximális felkocozását helyezi a Fehér Könyv elleni politikai harc tengelyébe. Az eddiginél sokkal nagyobb méretű állja (tekintet nélkül a fennálló korlátozásokra), stratégiai kolonizáció (főleg a határvidéken) és a nemzetvédelmi szervek (Hagana) széles keretekre való kiépítése, — ez a három pont alkotja Ben Gurion programjának alapját. Az egész program harci program: mindazon eshetőségek számbavetésére épül, amelyek a világpolitikai helyzetből, vagy a Fehér Könyv elleni harcból

adódhatnak Ezekhez a szempontokhoz igazodnak úgy az állja, mint a kolonizáció jellegének és természetének meghatározásánál. Minél több ember, minél több stratégiai támaszpont és minél erősebb és felszereltebb Hagana — ebben látja a mai helyzet legfőbb követelményeit

700 EZER FONTOS KÖLTSÉGVETÉS

Természetesen nagy szerepet játszanak a tervek körül a pénzügyi kérdések és ezért szoros összefüggés áll fenn a politikai és a pénzügyi bizottság munkája között. A pénzügyi bizottságban Eliezer Kaplan 700 ezer fontos költségvetési tervet terjesztett elő a következő évre és egy millió fontos belső nemzeti kölcsönt javasolt a rendkívüli költségvetésre. Ez utóbbi elsősorban Ben Gurion politikai programjával függ össze. És e körül meglehetősen mélyreható differenciák állanak még fenn az exekutív tagjai között. A mérsékeltbb irányzat a „konstruktív” költségvetést védelmezi a „stratégiai” költségvetéssel szemben. A végző döntés minden bizonnyal kompromisszum lesz.

HÁROM MILLIÓ ZSIDÓT PALESZTINÁBA

A kolonizációs bizottságban dr Arthur Ruppin elmondta, hogy az elmúlt két évben több kolóniát teremtettek Palesztinában, mint bármelyik előző időszakban, ami — ugyinnem — annak bizonyítéka, hogy a cionizmus belépett a „nagykolonizáció” korszakába. 1892-től 1931-ig (vagyis ötven év alatt) 27.000 embert telepítettünk le a mezőgazdaságban — mondotta Ruppin — míg 1931-től 1939-ig (vagyis nyolc év alatt) 65.000 embert. Ha nem lépnek közbe politikai nehézségek, úgy a következő 20 év alatt 3 millióra lehetne növelni Palesztina zsidó lakosságának lélekszámát.

— A Fehér Könyvet tintával írták, a zsidó kolonizációt azonban vérről és verejtékről, — mondotta referatúrának vezetője dr Ruppin.

ZSIDÓ ÁLLAM HELYETTESITÉS A MANDÁTUMOT.

Jicchak Grünbaum, az executive tagja szólalt fel ezután:

— Nem érvek, hanem a tettek döntenek. Számunkra a kritérium az, hogy Palesztinában 200.000, 500.000 vagy egy millió emberünk van-e. A felszámolás alatt álló mandátumot zsidó állammal kell pótolni. Ez történelmi folyamat. Az uralom hatalmon alapszik és ha az ország egy részében miénk lesz a hatalom, akkor kiterjesztjük uralmunkat az egész országra. Az állam uralmat jelent, az építés lehetőségét és azt, hogy saját erőnkkel védekezzünk.

Rabbi Goldmann, az amerikai cionista szervezet elnöke beszélt ezután, majd Perlzweig rabbi, aki kijelenti, hogy a zsidó nép visszatérésének történelmi joga nem függ a nagyhatalmak elismerésétől. Fritz Bernstein támadja a jelenlegi vezetőseget, mely szerinte a jelenlegi helyzetért felelős. Jó vezetőséget nem lett volna szabad, hogy meglepetés érje.

Berl Locker munkáspárti kijelenti, hogy a Balfour-deklaráció idején a zsidóság nagyobb erőt képviselt, mint most. Ma a zsidó erő az egész nyugati demokrácia országokban is, sőt Amerika sem képez kivételt. Tényezők nagyrészt csak Palesztinában vagyunk s ha elvetjük a Fehér Könyvet, úgy ezzel előre támaszkodunk, arra az erőre, amellyel ott rendelkezünk. Okosan és óvatosan kell vezessük a harcot. A Fehér Könyv egy bizonytalan oszlop, amelyet le kell döntenünk.

Dr Franz Kahn az általános vita befejezése előtt megrázó szavakkal kérte a kongresszust a cseh és a morva protektori-

rátus alatt szenvedő zsidók nevében, hogy tegyék szabaddá a Palesztina felé vezető utat a cseh zsidó tömegek előtt, akiknek ez maradt egyetlen reményüségük. Ne csak az ifjúság nagy rezervoárját vegyék ki-

Kiáltvány a világ összes kormányaihoz és népeihez!

A kongresszus plénuma kiáltványt szavazott meg, amely felszólítja a világ összes népeit és kormányait, hogy bélyegyzék meg a zsidó nép ellen elkövetett árulást és igazságtalanságot és ne engedjék meg, hogy azt az 52 nemzet által jóváhagyott nemzetközi biztosítékot, amely megígéri a zsidóknak nemzeti otthonuk létesítését, az angol kormány megtagadja és fejtetejére állítsa. A manifesztum felszólítja az angol és zsidó népet, hogy közösen harcoljanak a Fehér Könyv megsemmisítése érdekében.

MIÉRT AKARJA ANGLIA MEGAKADALYOZNI A PALESZTINAI ZSIDÓ BEVÁNDORLÁST?

A politikai bizottság zárt ülésén Weizmann professzor újból ismertette az angol kormány új Palesztina-politikájának hátterét és okait és kifejtette, hogy az új brit Palesztina-politikának igazi oka nem az arabok kielégítése, hanem a félelem attól, hogy a Közelkeleten egy európai lakosság telepedhetik le, amely előbb vagy utóbb keresztezheti vagy szembehelyezkedhetik az angol diplomácia politikai tevékenységével ebben a világrészben.

A kolonizációs bizottságban dr Arthur Ruppin tartott nagy beszámolót az utóbbi két év telepítési művéről és kifejtette, hogy politikai akadályok nélkül a palesztinai zsidó lakosság lélekszáma husz éven belül el tudná érni a hárommilliót.

250.000 DOLLÁROS CSEKK A KKL-NEL.

Az amerikai cionista delegáció ülésén az amerikai zsidó nemzeti alap elnöke, dr Izrael Goldstein ünnepélyes keretek között átnyújtotta a Keren Kajemet elnökének, Menachem Ussiskinek az amerikai cionisták 250.000 dolláros adománycsokját szóló csekket. Goldstein dr közölte, hogy az amerikai nemzeti alap az elmúlt évben egymillió 600 ezer dollárt hozott fel, tehát többet, mint a Keren Kajemet összes bevételeinek 60 százaléka. Ussiskin meghatótt szavakban mondott köszönetet az ame-

A szervezeti bizottság határozatai

A szervezeti bizottság tíz pontból álló határozatot fogadott el, amely az elkövetkező kongresszusokra a delegátusok számát háromszáznál maximumra állítja. A jövőben csak azoknak lesz választójoguk, akik mindkét évben megvásárolják a sékelt. A sékel árát Lengyelország és Románia számára leszállították. A választások technikájára vonatkozólag is különböző változtatásokat eszközöltek. Amikor kongresszust tartanak, legkésőbb június 15-ig meg kell tartani a delegátusok megválasztását.

Az elkövetkező évre 720.000 fontos költségvetést szavazott meg a kongresszus, ebből 80.000 fontos önvédelemre, 100.000 fontos a bevándorlóknak a munkában való beilleszkedésének előmozdítására. Ha több, mint 700 ezer font lesz a bevétel, úgy a felesleget önvédelemre kell fordítani. A költségvetés 60 százalékát Amerikában akarják megszerezni. Weizmann kijelentette, hogy személyesen fog Amerikába utazni, hogy ott a büdzsé-aktiót irányítsa. A Keren Hajszod egymillió fontos kölcsönének placirozása is meg fog történni. A Washingtonban felállítottó execu-

gylembe, hanem a zsidó középosztály tömegeit is, a kézműveseket, a kereskedőket és szabadfoglalkozásúakat is. A felszólalás mély benyomást keltett a kongresszus hallgatóságára előtt.

rikai cionisták áldozatkészségéért és emlékeztetett arra, hogy csak a nehéz időknek megfelelő áldozatok hiúsíthatják meg a Fehér Könyvnek a föld megvásárlását megakadályozni szándékozó terveit.

A KONGRESSZUS HATÁROZATAI

A végző plenárius ülésen beterjesztették a politikai bizottság határozatát, amelyet változtatás nélkül el is fogadtak. Az első határozat, hogy:

A kongresszus erőteljesen visszautasítja a Fehér Könyvet, amely minden joga és erkölcsi érvényét nélkülöz és measertli a Palesztinára való jogát az üldözött zsidó népeknek. Ova inti a határozat az angol kormányt, hogy a Fehér Könyvben meghirdetett politikáját Palesztinában végrehajtsa, mert ez a politika nem fog békéhez vezetni Palesztinában. Ellenkezőleg arra alkalmas, hogy elmélyítse a szakadékat a zsidók és arabok között. Sohasem veszi tudomásul a zsidó nép azt, hogy kisebbségé degradálják, vagy hogy arabok uralma alá kerüljön.

Az angol kormány bevándorlási politikáját a határozat erőteljesen visszautasítja. A bevándorlás élet-halál kérdése a többi ország zsidósága számára, a bevándorlás ledőlítése katasztrófát jelent nemcsak a zsidó nemzeti otthon, hanem egész Palesztina számára is. A földpolitika még sötétebb, mert a mandátum előírja az angol kormányt, hogy az ország betelelítését megkönnyítse. Ha a földvásárlási terv nem maradna, akkor ez azt jelentené, hogy Palesztina nagy földterületei megművelhetlenek maradnának és megbénul az ország mezőgazdasági fejlődése. A kongresszus a legélesebben tiltakozik a földvásárlás megszüntetése ellen. A zsidó nép és történelmi hazája közötti szent kötelék nem téphető szét. Semmiféle jog a zsidó népet megakadályozhatni abban, hogy folytassa nemzeti otthonának telepítését.

A határozat hálás elismeréssel adózik az angol ellenzék pártok vezetői tevékenységének, akik parlamentben beszédeikben a zsidó ügy védelmére keltek.

tive tervét elejtették. Ezzel szemben több amerikaiit vonnak be az executívébe. Így a Hadassa részéről Eduard Jakobs aszszonyt, Stephen Wise-t, Rabbi Goldmann-t és Louis Lipskyt.

A kongresszus impozáns többséggel újból Chaim Weizmann professzort választotta meg a Cionista Világszervezet elnökévé.

BEN GURION' ÉS WEIZMANN CHAIM ÁLLITJÁK ÖSSZE AZ ÚJ EXEKUTÍVÉT

Az új exekutívé megalakítására folytatott tárgyalások igen élénk ütemben haladtak. A kongresszus politikai bizottságában Kleinbaum dr a Klal A) részéről javasolta, hogy a pártok közötti surlódások elkerülése érdekében bizza meg a kongresszus Weizmann professzort és Ben Guriont a jövő exekutívé összeállításával. Ez megfelelne több demokratikus ország ama joggyakorlatának, amely a miniszterelnököt hatalmazza fel arra, hogy a kormányt a hozzá közelálló személyek közül állítsa össze.

(Folytatás a 2-ik oldalról)

felirat nélkül, csak angol beszéddel. Ez is azt jelözte, hogy a tábor lakói jobban megfigyelhesék az angol kiejtést, aki már tud egy kicsit angolul, sokat tanulhat a moziban. A gépet is ingyen kapta a tábor. Mindennap két előadás van, 6 és 8 órai kezdettel. A tábor lakói felváltva nézik meg a filmeket. Minden előadásnál 5-6 barak lakói vannak jelen. Be van osztva pontosan. A mozi valaha istálló volt, de lebontották és teljesen újja építették. Sőt a bejárat egészen csinos, belül vannak bársonyszékek is, de többnyire padokon ülnek a nézők. A mozi a tábor legjobb szórakozása. Itt sok mindent el lehet nézni a menekültek, amíg végig izgulják a kalandos történeteket.

SAJÁT BANKJA VAN A TABORNAK

A moziból elcsúszunk az irodák felé. A táborigazgatóság többszörös barakot foglal el. A hivatalokban természetesen mindenütt menekültek vannak. Az egyik falon hatalmas térkép az összes barakkokkal és a lakók névjegyzékével. Mindenkit pillanatok alatt lehet megtalálni. A telefonnal éjjel-nappal szolgálatos van. „Német tökéletességgel” van megszerveve a tábor adminisztrációja. Az irodákban általában a gyémánt fizikumok vannak. Mr. Mail táborparancsnoknak ülésesen berendezett szobája van. Az irodák mellett van a bank.

A tábori bankban vannak elhelyezve a menekültek értékei, amelyeket nem akarnak a barakban tartani. Itt mindenkinek van szája — természetesen, aki értékeket rendelkezik. A bankban minden biztonságban van.

TÖBB KÖRHÁZBARAK KITÜNŐ ORVOSOKKAL

A betegeket gondos ápolásban részesítik. Három nagy barak van berendezve kórház céljaira. Itt már ritkábban vannak az agyak. Szép, tiszta agyak, férfi ápolók vannak és kitünő orvosok. Bécsből és más honnan menekült orvosok vigyáznak fel a tábor egészségügyi állapotára. A megbetegedési arány nagyon csekély. Általában egészségesek és a gyengébbek közt ellenére is jó erőben vannak a tábor lakói. Természetesen azért vannak betegek, de haláleset még nem fordult elő. Speciális orvosok is vannak, minden-minden, amire szükség van. Jó és „kellemes” az élet itt aránylag, de azért éjjelünkint sokan álmatlanul letrengnek az agyakon és ilyenkor egy-két adag brom segít megnyugtátja az idegeket és úgy, ahogy elszenderegnek. Almukban hazagondolnak. De hol van már ez a „haza”, tervezgetnek és szinte megváltásként jön az új reggel, amely új, friss reményeket hoz.

**Hirdetmény
Imaszék kiadása tárgyában**

Ertesítjük hitközségünk t. tagjait, hogy a hitközség három nagytemplomában (Str. Fuchas Mór, Calea Victoriei, Str. Alexandri), valamint a Sasz-Chevrében az ülések kiadása folyó hó 27-én, vasárnap a hitközség tanácstermében, a hivatalos órák alatt, délután 9-11-ig és délután 4-6-ig megkezdődik. Az illetéktulajdonosok jegyüket folyó hó 27-től szeptember 3-ig szíveskedjenek kiváltani, ellen esetben úgy tekintjük, hogy a tulajdonosok üléseikre nem reflektálnak és azok kiadását a hitközségre bízzák. 2. A tavalyi imaszékberlék többségi jogát szeptember 3-ig tartjuk fenn. Szeptember 3-ika után az ülések a jelentkezés és igénylések sorrendjében lesznek kiadva. Pótimaházat a hitközség csakis a fiúiskolában rendez be és figyelemztetjük hiteinket hogy a hatóság az engedély nélküli imaházakat bezárja és a látogatókat megbünteti. A belpolgárok nevére szólnak, másra át nem ruházhatók. Jegy nélkül imaszéket senki el nem foglalhat. A hitközség adóhátralék az imaszék kiadásával egyidejűleg rendezendő.

Az orth. izr. hitközség templomigyi bizottsága.

ANGOL NYELVTANITÁSI ismét megkezdtem N. Fuchas Ila Oradea, Str. Aurel Lazar 11. sz.

Minőségben órákban izlésben szövef
különlegességünk vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás
Havas és Grünfeld
posztóruhához
Oradea, Diata Regina Maria I. (Kishidő)

Kelmefestést
Női ruhák, férfi öltönyök, trenckotok, átmeneti kabátok vegyi tisztítását szépen és olcsón vállalja
BORGOS
ORADEA, Színház oldal, Bazár-épület

VULCAN
Oradea, Bv. Reg. Ferdinand 1
legolcsóbban árusít aktatáskát iskolatáskát

1-ső osztályú falitégla
idei jóégetésű kapható házhoz szállítva is
Wasserstrom Sándor
Téglagyárában, új szénapiac mellett.
Telefon 24-40 ORADEA; Teleg: Str. Berzei 27. - Iroda: Str. Miron Pompiliu 8.
Ugyanott házparcellák kaphatók!

A nagyváradai Zsidó Klub „Carmel”
orth. kóser étterme
(Oradea, Heyman udvar, Bv. Reg. Ferdinand 3)
Telefon: 1400.
Uj redukált nyári árakat léptetett életbe.

Van e divatos, elegans és jó öltöző asszony, aki tűzőjét ne
Kováts Sándornénál
(Nilsesz telep) rendelne?
Tudott dolog, hogy egy a toalet-divat, mint egészségügyi fűzőket a haladás szellemében állítja elő. A beszervek fekvését tudja s anatómiai ismeretét loyton gyarapítja. Korrigálja a termet hibáit művészesen. Előnyös összeköttetéseit által külföldi inspiráció nyomán az új divatvonalakat jó előre alkalmazza s formafüzo csodák. — Árai igen mérsékelték. — Keresse fel.

Varsó. — A lengyelországi Pen-klub héber szekciójának vezetősége elhatározta, hogy a Pen-klub ezúton Stockholmra rendezendő világkongresszusán Jehuda Warsavik és Jakir Warsawski héber írók személyében képviselteti magát. Az összes héber Pen-klubok nevében Saul Csernichovszki, a héber költő jelenik meg a kongresszuson. Csernichovszki tagja a nemzetközi Pen-klubok dísznökeinek.

Jeruzsálem. — Az utolsó két héten másodsor történik meg, hogy az arab terroristák által elhelyezett akna robbanást idézett elő. Ekron közelében eknára futott egy rendőrségi pécélautó, amelyben zsidó segédrendőrök foglalkak helyet. A robbanás ereje öt utast megsebesített, ezek közül a 27 éves Rose Seidler és a 27 éves Paul Schwartzot igen súlyosan. — M. O'Rourke, a palesztinai segédrendőrség főparancsnoka részveletet küldött azon két segédrendőr családijának, akiket hét héttel ezelőtt ugyancsak Ekron közelében ölt meg az aknarobbanás. A parancsnok hódolatát és büszkeségét fejezi ki a két áldozat hősiességéért. — A palesztinai kormány közölte a palesztinai sajtóval, hogy nem hozhatja nyilvánosságra Meir Grossmann kongresszusi beszédét, aki a polári ellenállás kimondását követelte a kongresszustól.

Genf. — Százhusz delegátus jelenlétében ült össze Genfben a Tora ve Avoda mozgalom konferenciája. A mozgalom legnagyobb frakcióját, a Ha-poel Hemizráchi, a Mizrachi munkáscsoportja alkotja. A konferenciát dr. Neufeld rabbi nyitotta meg, aki beszédében kifejtette egy vallásos dolgozó Palesztina-igéje megalkotásának szükségességét. Neufeld rabbi véleménye szerint ebben a ligában részt vehetnek az Aguda munkásai is, akik — mint ismeretes, — nem tagjai a Cionista Világszervezetnek.

Berlin. — A németországi bűnügyi kimutatások jelentős csökkenésekről számolnak be 1938. folyamán. Megállapítandó azonban, hogy ezek a statisztikák nem tükrözik vissza a való helyzetet, mert az árulás, valamint a politikai bűnök kategóriája nincs bennük feltüntetve. A hivatalos adatok szerint 1938 folyamán 381000 bűnügyben hoztak Németországban marasztaló ítéleteket, az 1937. évi 504.093 ítélettel szemben. Eszerint tehát a bűnesetek csökkenése 24,3 százalékos. A részletes vizsgálat a következő konkluziókhoz vezet: A közérkölcis elleni merényletek kategóriájához tartozó bűnesetek még mindig rendkívül számosak, érezhetően növekednek a magzatelhajási esetek és végül megállapítható, hogy az elmulasztandó folyamat 434 esetben hangzott el ítélet a „német becsület és vértisztaság megőrzése érdekében hozott törvény” alapján. Ezen esetek közül csak 282 vonatkozik zsidókra.

Budapest. — A Hivatalos Lap közli a második zsidótörvény végrehajtási utasításának egyes rendelkezéseit, amelyek október elsején lépnek életbe. A törvény értelmében ezen időponttól kezdve egyetlen zsidó sem foglalhat el vezető helyet a lapok, színházak, mozgók, sít. élen. — A magyar nagyparancsnok szövetsége ezúttal jelentésében foglalkozik a megszigorított zsidótörvény kihatásával és rámutat arra, hogy annak következményeképpen körülbelül 24 ezer ember köztjótékonyosságra szorul. A gyárpar két és félv év alatt nem kevesebb, mint 18 ezer alkalmazottat kell elbocsáson. Végkielégítésképpen 50 ezer pengőt fognak ezeknek ki fizetni.

Brüsszel. — A „Peuple” című szocialista lap felhívja a kormány figyelmét a belgiumi antiszemita propaganda növekedésére. A lap követeli, hogy a kormány az antiszemitizmus és a faji igazítás megfékezésére hozott törvényi teljes szigorral alkalmazza és vizsgálja ki a „Le Pays Reel”, „L'ami du Peuple” és a „Combat National” című antiszemita napilap, illetve folyóiratok mögött álló pénzügyi alapokat és személyeket. A belga kormány röviddel ezelőtti törvényt hozott a külföldi propaganda ellen és már több megtorló intézkedést alkalmazott. A néci-propaganda azonban — mint a fentiekből látható — ennek ellenére is folyik.

— FAJGYALÁZÁSI PER PRÁGÁBAN. (Prága) A prágai „Neue Tag”, von Neurath birodalmi protektor lapja jelenti: A prágai német törvényszék a napokban tárgyalta a fajgyalázással vádolt Kurt Gelbstein ügyét. Gelbstein 1931-től 1937-ig szemérmeli kapcsolatot tartott fenn egy német leánnyal. 1937 szeptember 11-én Gelbstein, aki ezideig Berlinben lakott, Prágába költözött, ahová néhány nap múlva barátja is követte. 1938 március 15-én Gelbstein barátja elhagyta a közös lakást. Arland ügyész két évi elzárást kért Gelbsteinra, ekét a bíróság egy évi és hat hónapi elzárásra ítélte. Beszámították büntetésébe a két hónapi vizsgálati fogságban töltött időt.

— FÉLMILLIÓ FONT KOLTSÉGVETÉSSEL GYUJTOTÁBOR EPUL PALESZTINÁBAN. Sarafandben és Atlitban hatalmas gyűjtőtáborokat épít a kormány. A költségük 500 ezer fontra rug, a befogadóképességük 20 ezer ember. Általános a felfogás, hogy az illegális bevándorlókat akarják elhelyezni itten. A kormány valahogy elejét akarja venni az illegális bevándorlásnak és a zsidók helyzetének teljes félrismerésével azt veli, hogy a gyűjtőtábor-rendszer el fogja őket riasztani a partaszállástól.

— DIVATÁRUBAN bevezetett utazó mellékképviseletet keres. Feltételek megállapodás szerint. József Dávid, Cluj, Bátoraneau 10.

— A CSEH ANTISZEMITÁK A ZSIDÓ-ELLENES RENDELKEZÉSEK MEGSZIGORÍTÁSÁT KERIK. (Prága.) Eliás tábornok, a cseh kormány elnöke, kihallgatáson fogadta a „cseh-árja közművelődési szövetség” elnökét dr. Sztaniszlav Babitzkit, valamint F. W. Drazda alelnököt, akik több javaslatot és követelést terjesztettek a kormányfő elé a cseh- és morvaországi zsidókérdés megoldására vonatkozólag. A delegáció felszólította a miniszterelnököt, hogy gyorsítsa meg a zsidókérdés megoldásának és az ország árszításának ütemét. A szövetség képviselői megtárgyalták a miniszterelnökkel egy „árszítási és nemzeti ujjasztelési miniszterium” létesítését és követelték, hogy a kormány tegye magáévá a szövetség által kidolgozott állampolgársági, valamint fajtvedelmi törvényjavaslatokat. Felhívják a miniszterelnök figyelmét arra, hogy a prágai zsidó hitközösség mind a mai napig 21 millió 962 ezer csehkorona kultusz-segélyt kapott az államtól és az ideai költségvetésben is szerepel egy ilyen tétel 685 ezer csehkoronával. Kérték, hogy ezt az összeget a nemzetnek árja szemlében való nevelésére fordítsák. A miniszterelnök megígérte a küldöttségnek, hogy a javaslatokat a minisztertanácsban átanulmányozzák és hogy támogatni fogja a cseh árja művelődési szövetség törekvéseit.

— UJ MEZŐGAZDASÁGI TELEP PALESZTINÁBAN. Nátániától 4 kilométernyire, Émek-Chéferben új mezőgazdasági telep létesült. 650 dunám a területe és 40 kispolgár vert rajta tanyát a „Raszko” irányítása mellett. Az első házak — egyelőre 15 haz épül — alapkövét már lerakták, az öntözési felszerelés készen áll. A telepesek mindegyikére 16 dunám jut. A felét vegyesgazdálkodásra használják fel, másik felét gyümölcsfák számára.

— KET JOBBHAZBOL VALÓ VIDEKI ISKOLÁS GYERMEKEKET ORTH. KÖSER EL-LÁTASSAL, fűrdőszoba használatával elvállalok. Közel az iskolához, Oradea, Str. Nicolai Jorga 21. szám, 1. emelet 15-ös ajtó.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

S-U-M-O-R

A KÜLÖNBSÉG.

A híres rabbi egyszer vendéjét kapott. A vendég nagyon búbeszedű volt, reszeltől estig folyton járt a szája, a híres rabbi viszont egész nap kénytelen volt hallgatni.

Mikor a vendég elment, valaki megkérdezte a rabbitól, hogy miért hallgatott annyit, mielatt a vendége folyton beszélt? A rabbi így válaszolt:

— Neki elég egy órai gondolkodás, hogy huszonhárom órán át beszélhesen, nekem pedig huszonhárom órai gondolkodás kell, hogy egy órát beszélhesek.

KÉT ZSIDÓ SEGÉDRENDŐR BESZÉLGET.

Két zsidó segédrendőr beszélget a palesztinai lövészárokban. Körülöttük a sráncok repülnek, bombák robbannak. Azt mondja Smiel társának Chalfinnak:

— Hallod-e te Chaim, már husz perce csuklom és nem akar elállani. Légy szives fessz meg egy kiscsit, hogy elálljon a csuklásom...

A DIKTÁTOR SZÍVE.

Két hírsoros beszélget és azt mondja az egyik: — Képzeld, a diktátor szívevarokban szenved. — Ezen csodálkozom nagyon, mert eddig azt hittem, hogy egy diktátornak nincs is szíve.

HA EGY KANCELLÁR NŐSÜL.

A hírek szerint egy európai ország kancelláriájának nőülési szándékai vannak.

Egy szomorú férfi azt válaszolja erre: — Most már legalább a masza bőrén fogja érezni, hogy mi is a háború.

MIKOR LESZ VÉGE A VILÁGKRIZISNEK?

Egy közgazdasági embert megkérdezték, hogy mikor és hogyan lesz vége a világkrízisnek? Mire az illető a következőképpen válaszolt:

— A gazdasági krízisnek akkor lesz vége: ha azok, akik akarnak vásárolni, fognak tudni vásárolni és akik vásárolni tudnak — azok fognak akarni.

RÁDIO A MARSRA.

A kávéházi asztalnál arról beszélgetnek, hogy nem sikerült a Marsra rádióösszeköttetést kapni.

— Tudom is miért? — mondta egy türelmetlen antiszemita úrszóló. — Mert angolul, franciául és németül beszéltek. Próbálták volna meg héberül, hiszen zsidó mindentűl van.

DIKTÁTOR A PORTRÉJA ELŐTT.

Az egyik európai diktátor megáll saját portréja előtt és így szól hozzá:

— Vajon mi lesz velünk? — Semmi különös — válaszolja a portré — én még majd lekasztanak, téged pedig fel...

A BŐJT.

Az iskolában Dániel történetét magyarázza a hittanár és aztán feladja a kérdést:

— Miért nem ette meg az az oroszán Dánielt a barlangban? Ki tudja nekem megmondani? Majsika lentekézik.

— Na, Majsika? — Azért, — mondja Majsika — mert aznap éppen böjt volt.

NAGY FRIGYES HÁZISZIDÓJA

Nagy Frigyesnek, — jegyzi fel a történetem, — volt egy Aron nevű háziszidója, aki többek között, mikor a király sakkozott, folyton mellette állt és néhez helyzetekben tanácsot adott neki.

Egyszer egy gróffal sakkozott a király és már nyeresre állt, amikor megkérdezte Aront, hogy ha a gróf helyére ülne, meg tudná-e nyerni a játszmát? Aron így intett a fejével, leült a gróf helyére és meg is verte a királyt.

— Nagyon csodálkozom, — mondta Nagy Frigyes — igazán nem hittem volna, hogy ilyesmire lehetséges.

— Felség, — felelte Aron, — ha Felséged nyakán az én fejem lett volna, akkor ez valóban nem lett volna lehetséges.

A király ezekért a szavakért nagyon megharagudott és szélnék eresztette Aront, aki aztán nagy nélkülözések közt tengete életét.

Mikor a héteves háború befejeződött, Nagy Frigyes újra találkozott Aronnal. Ez szegény a kíváncsiak ezrei között állt és nézte a győzelmi bevonulást. Frigyes észrevette, magához intette és megkérdezte tőle, mit szol a győzelemhez? Aron így válaszolt:

— Felség, ha a héteves háború alatt sok ütközetben az én fejem lett volna felséged nyakán, biztosan elvesztett volna az ország.

Nagy Frigyes boldogan hallgatta ezeket a szavakat és újra visszavette Aront maga mellé.

NEPUNK

Director și Șefredactor: Wasserstrom Sándor

REVISTA EVREIASCĂ

Redactor responsabil: Leitner Zoltán

VILÁGVAJUDÁS

— 5700 —

Ki venné tagadásba, hogy soha még fájdalmasabb vonaglóokban és reszelőbb lüktetésekben nem vergődött az emberiségnek jövővel terhes kinszenvedő teste, mint történelmi napjainkban? Azok a kataklizmaszerű pusztulások, amelyek vellejáró kísérő jelensége az emberiség nagy krízisének, mérőjelzője a világvajudás nagyságának, amely újvívű ünnepünkkel me atnyulik időszámításunk 5700-ik esztendőjére.

Vajjon mit hoz ez az új év, mit fog e világvajudás szülni? Mikor lesz vége a most megindult új véres kataklizmának? Viirad-e boldogabb idő majd reánk, akik legnagyobb szenvedői vagyunk ezek óta ennek a vajudásnak. A huszonöt évvel ezelőtt megindult világháború idején azt hitte az emberiség, hogy nem marad természetellen a szörnyű esztendők vérvizátara, de minden áldozatot meg kell hozni, mert ily millió ember kegyetlen időelötti halála meghozza majd a legfőbb embert jót: az orák békét. Hittünk az áldott béke boldogságának eljövételében és mi történt? Megmaradtak az életbizonytalanságok, amint megvoltak huszonöt évvel át, s az emberiség sorsa nemhogy jobbra fordult volna, hanem meg súlyosabb lett. Nem muttak el a régi érdekelletétek, hanem újak csatlakoztak hozzájuk. Új surlódási felületek hasadoztak a nyugodni nem bíró emberiség idejében, a háborgó tenger nem tudott elcsendesedni, hanem tovább örvénylik és tombol tovább. Meg ahol jéggés is dermedt, ott is rianásokkal szakad és önmagát, egymást morzsolja és a nagy ábrándok örök békéről, szereletről, munkáról — megmaradtak ábrándnak. Az emberiség rettenetes áldozatok árán sem jutott közelebb ideáljaihoz és a rettenetes tanulságok dacára nem változott erkölcsében.

A háború furiai ujra rászakadtak az emberiségre és ujra millió és millió halott előrevetett árnyéka nehezedik a világ lelkiismeretére.

Az emberiség nem lett sem jobb, sem szerencsésebb. Mit hoz az ujesztendő? Hoz-e békét az emberiségnek, hoz-e virágzást az országoknak, gyümölcsöt a megleszített emberi munkának? A társadalmi ellentétek a végsőkig leszültek, s ki tudja még milyen retentő megpróbáltatások előtt áll az egész emberiség? — Csodát mondott az emberi bölcsesség, nem tudja megoldani saját véres problémáit és ami a legszomorubb, nincsen komoly jóindulat sem a becsületes megoldásra. Fájó beletörődéssel látjuk, hogy a féktelen, szük látókörű, a maguk elvakult akarádán tul nem látó erőszakosok miatt került bele az emberiség a nagy és véres színjátékba, amelvnek jelenleg csak a kezdetén vagyunk.

A zsidóság láthatárán már régen tornyosultak a véres felhők. A zsidó erőt, tehetséget, intellektust, magasabb erkölcsi értéket minden eszközzel paralizálni akarja immáron évek óta — a gyarló irigység. A zsidók százezreit az egyik európai országban üzik-hajszolják, koldusbotra juttatták. A lefelelt templomok üszkei, véres pogromok halálra vált áldozatai, kísértethajók bolyongása a nagy óceánokon, egy nép végső erőfeszítése saját országának felépítésére, a mértőlát-köveivé váltak ennek a letűnt keserves esztendőnek. Ujjab zsidó százazrek lettek földönfutókká, zsidó sorsok váltak egy cézárománikus uralom áldozataivá. Ma már tisztán látja az emberiség jobbik és józanabbik fele, hogy egy urólom szadisztikus uralomvágyának első, legnagyobb és hét éven át rajtkom kieligülést kereső áldozatai a német, osztrák és csehországi zsidók voltak. Mi tartóztattuk tel a világ-kataklizmát mindaddig, amíg nem készült el elég pusztító eszköz ahoz, hogy most már más népek is sorra kerüljenek. A mi legyőzésünkre elég volt a belső hatalom, a rendőrkard és a rohamosztagosok kegyetlen gummitolja. Az elmulat év novemberének pogromjaihoz nem kellett tankok. A berlini zsidó templomok, üzletek és házak romjaihoz elég volt a szerkezer. De most már megindultak a dübörgő tankok, a repülőgépek ezrei is, hogy más népek háira is haladt hozzanak és három és fél millió lengyel zsidónak kinok kertjévé

A zsidó hadsereg szervezése lázasan folyik Palesztinában

Jeruzsálem. — A több, mint félmillió palesztinai zsidóság méltóságteljes nyugalommal fogadta az új európai háboru híret. Nem csupán érzelmileg, mert ezutal az angol világhirodalmi érdeke egyezik a Palesztina jövőjében velett zsidó hitte, hanem azért is, mert a legtöbb palesztinai zsidó lakosnak közeli hozzátartozói élnek, főleg lengyel területen. Mindenki aggodnik a közép- és keleteurópai zsidóság jövődöbeli sorsáért, de közben lendülettel folyik a zsidó felkészülés arra, hogy végre Palesztina felett valóban olyan jogokat nyerjen el, amelyet neki az anglok és a Népszövetség ígértek.

A tengeren levő illegálisokkal teli hajók lassankint kikötnek. Ez az angol hatóságok is nagymértékben tolelálják mert érdekük, hogy az ilyen, tengerszerint gyengén felszerelt és túlterhelt hajók ne uszszanak bizonytalan vizeken.

változassák át ezt a különben sebbre és jobbra érdemes földi létet.

A vérszomjas cézárók a történelem folyamán mindig a zsidókon kezdték, a Titusok legnagyobb ellensége mindáq Jeruzsálem volt. S ezek a batorok azt hiszik már évezredek óta, ha a templom épülete romokban is hever, akkor a zsidó magasabb erkölcsi fellegést, a humánnumot is elpusztítják vele. Nem tanul a multból semmit az emberi barbarizmus. Holott a dicső és büszke Róma is széjjelhullott és a világhódításra induló germán hadak felett is győzedelmeskedni fog a magasabb erkölcsi fellegős, amelynek képviselői azok, akik ma szembeállnak vele.

Kegyetlen hazugság az, hogy mi zsidók akarunk háborut. Mi, mindenkor az örök békéről álmodozunk és — mi már el is veszítettük azt a háborut, amelyet el sem kezdtünk. De azért nem csüggedünk! Mi hiszünk és bizunk abban, hogy az igazság feltétlenül győzni fog és a szembenálló felek közül azok fognak felülmáradni, akik nem akarják leigázni a világ népeit, hanem békében élni velük, hogy végre a legfőbb emberi jó és a legnagyobb emberi igazság győzedelmeskedjék. A zsidóságunk ezért a győzelemért kell imádkozni legnagyobb ünnepein, mert csak ez menthet meg bennünket. Imádkozunk buzgó imádsággal a jobb kor eljövételé! Hadd jöjjön hat a világvajudás éve, mi bizón és remélve nézünk elébe. Köszöntsön be az 5700-ik esztendő az egész emberiségre gazdag áldásával és igazi békével. Mi csak tegyük meg kötelességünket és kövessük bölcsseink szavát:

Légy erős, mint a párdúc, rettenhetetlen, mint az oroszán, gyors, mint a zerge és könnvü, mint a sas megtenni Urad, Teremtőd akarát!